

Příčiny bezdomovectví u klientů Nízko- prahového denního centra v Hodoníně

Kamila Hadová, DiS

Bakalářská práce
2011

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2010/2011

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Kamila HADOVÁ**

Osobní číslo: **H08095**

Studijní program: **B 7507 Specializace v pedagogice**

Studijní obor: **Sociální pedagogika**

Téma práce: **Příčiny bezdomovectví u klientů Nizkoprahového
denního centra v Hodoníně**

Zásady pro vypracování:

Analýza literárních pramenů a zpracování teoretických východisek

Příprava výzkumu, výběr a charakteristika výzkumného souboru

Provedení výzkumu

Zpracování a vyhodnocení výsledků výzkumu

Přijetí odpovídajících závěrů

Doporučení pro praxi

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

HRADECKÝ, I. a kol., *Definice a typologie bezdomovství*. Praha: Destiny, 2007. ISBN 978-80-86451-13-8

Hradecký, V. Hradecká, I., *Bezdomovství – extrémní vyloučení*. Praha: Naděje, o. s., 1996, ISBN 80-902292-0-4

Matoušek, O. a kol., *Sociální práce v praxi*. Praha: Portál, 2005, ISBN 70-7367-002-X

Matoušek, O., *Slovník sociální práce*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-549-0

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Eva Machů, Ph.D.

Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce:

25. ledna 2011

Termín odevzdání bakalářské práce:

6. května 2011

Ve Zlíně dne 25. ledna 2011

prof. PhDr. Vlastimil Švec, CSc.
děkan

Mgr. Soňa Vávrová, Ph.D.
ředitelka ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3²⁾;
- podle § 60³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 17. 2. 2011

.....
Mladon Kamila

¹⁾ zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydávalečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) *Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.*

(3) *Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.*

2) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:*

(3) *Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacího zařízení (školní dílo).*

3) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:*

(1) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.*

3). *Odporují-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.*

(2) *Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.*

(3) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.*

ABSTRAKT

Bakalářská práce je zaměřena na problematiku bezdomovectví. Cílem práce je podat přehled o lidech, kteří ztratili střechu nad hlavou. Teoretická část pojednává o charakteru bezdomovectví obecně, o typech bezdomovectví, o pomoci a Nízkoprahovém denním centru a službách, které nabízí těmto lidem.

Ve výzkumné části jsem se pomocí polostrukturovaného rozhovoru snažila zjistit, co bylo důvodem vyloučení lidí bez domova ze společnosti, jaký je jejich život a jaké mají plány do budoucna.

Klíčová slova: bezdomovec, bezdomovectví, příčiny bezdomovectví, služby pro bezdomovce

ABSTRACT

The thesis is focused on the issue of homelessness. The goal is to bring about re-looking people who lost their homes. The theoretical part discusses the nature of non-Homelessness in general, the types of homelessness, help, low threshold day center and services offered by these people.

In my thesis I tried using the semistructured interview to find out what was the reason for exclusion of homeless people, what their lives and what their future plans.

Keywords: homeless, homelessness, the causes of homelessness, services for homelessness.

Na tomto místě chci poděkovat Mgr. Evě Machů, Ph.D. za odborné vedení a cenné připomínky při zpracování mé bakalářské práce.

Mé díky patří také všem respondentům, kteří byli ochotní věnovat mi svůj čas.

OBSAH

ÚVOD	10
I TEORETICKÁ ČÁST	12
1 BEZDOMOVECTVÍ	13
1.1 VYMEZENÍ POJMU	13
1.1.1 Bezdomovectví.....	13
1.1.2 Bezdomovec	13
1.2 FAKTORY VYVOLÁVAJÍCÍ FENOMÉN BEZDOMOVECTVÍ.....	15
1.2.1 Objektivní faktory	15
1.2.2 Subjektivní faktory.....	15
1.3 BEZDOMOVECTVÍ DOBROVOLNÉ A NEDOBROVOLNÉ.....	16
1.4 FORMY BEZDOMOVECTVÍ	17
1.4.1 Bezdomovectví zjevné, skryté, potencionální.....	17
1.5 STRUKTURA BEZDOMOVECKÉ POPULACE.....	17
1.6 PROBLÉMY SPOJENÉ S BEZDOMOVECTVÍM.....	18
1.6.1 Zdraví	18
1.6.2 Zaměstnanost a vzdělání	18
1.6.3 Rodina	19
1.6.4 Trestní činnost.....	19
2 SLUŽBY PRO BEZDOMOVCE	21
2.1.1 Poradenské a sociální služby pro bezdomovce	21
2.1.2 Formy poskytování služeb.....	22
2.1.3 Zařízení sociálních služeb pro bezdomovce.....	22
3 NÍZKOPRAHOVÉ DENNÍ CENTRUM PRO LIDI BEZ PŘÍSTŘEŠÍ HODONÍN	25
3.1 POSLÁNÍ SLUŽBY	25
3.2 CÍL SLUŽBY	25
3.2.1 Cíle poskytovaných služeb:.....	25
3.3 CÍLOVÁ SKUPINA	26
3.4 OBSAH SLUŽBY.....	26
3.4.1 Obsahem je:.....	26
3.5 PRINCIPY POSKYTOVANÝCH SLUŽEB.....	27
3.6 POSKYTOVÁNÍ SLUŽEB A METODY PRÁCE S UŽIVATELI	27
3.6.1 Postup poskytování sociálního poradenství	27
3.7 INDIVIDUÁLNÍ SOCIÁLNÍ PRÁCE	28
3.7.1 Etapy sociální práce s jednotlivcem	29
3.7.2 Vedení dokumentace	30
II PRAKTICKÁ ČÁST	32
4 VÝZKUMNÁ ČÁST	33

4.1	VÝZKUMNÝ PROBLÉM	33
4.2	CÍL VÝZKUMU	33
4.3	METODOLOGIE VÝZKUMU	33
4.3.1	Druh výzkumu	33
4.3.2	Zdroje dat	34
4.3.2.1	Interní dokumenty	34
4.3.2.2	Rozhovor	34
4.3.2.3	Kazuistika	35
4.4	VÝZKUMNÝ VZOREK	35
4.5	ZPŮSOB ZPRACOVÁNÍ DAT	36
5	KAZUISTIKY	38
6	INTERPRETACE VÝSLEDKŮ VÝZKUMU	47
6.1	PŘÍČINY BEZDOMOVECTVÍ	48
6.1.1	Neshody v rodině či rozpad rodiny, vztahu	48
6.1.2	Nezaměstnanost, ztráta zaměstnání, nedostatek pracovních příležitostí, nepřiměřené požadavky na pracovní místo	49
6.1.3	Krizový věk	50
6.1.4	Zdravotní znevýhodnění	51
6.1.5	Nedostatek finančních prostředků	52
6.1.6	Nedostupné či nevhodné bydlení	53
6.1.7	Dluhy, kdy dluží někdo respondentovi, nevyplacené podíly z dědictví	54
6.1.8	Vlastní zavinění	55
6.1.9	Ostatní příčiny	56
6.2	SHRNUTÍ	56
	ZÁVĚR	60
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	61
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	64
	SEZNAM TABULEK	65
	SEZNAM PŘÍLOH	66

ÚVOD

Jistě většina z nás potkala nebo zahlédla bezdomovce. Bezdomovcem může být muž, žena, ale i dítě. Může to být člověk starší i mladší. Bezdomovec může být kdokoli.

Většina z nás si představuje bezdomovce jako lidi, kteří se pohybují v blízkosti veřejných míst, jako jsou prostory nádraží, parky či supermarketů. Nebývají upravení, potulují se po městě, prohrabávají popelnice a často zapáchají. Mají igelitku, v ní nejnnutnější věci, obvykle něco k snědku, alkohol apod.

Setkání s bezdomovcem není často nic příjemného, na ulici nás osloví nevalně vypadající, ošuntělý člověk a žádá po nás drobné či alespoň cigaretu. Tito lidé jsou nám povětšinou nepříjemní. Nechceme s nimi navazovat jakýkoli kontakt a raději se jim obloukem vyhneme.

Nicméně jsou součástí naší společnosti a nám nezbyvá, než abychom se s nimi naučili žít. Lidé se často ptají, proč se na ně vůbec musejí dívat, proč tato „individua“ mezi námi jsou, proč vlastně nepracují a raději se povalují po lavičkách?

Mezi nejznámější autory, kteří se dlouhodobě zabývají problematikou bezdomovectví patří například manželé Hradečtí, Oldřich Matoušek nebo Alena Kajanová. Avšak nejvíce mě zaujala publikace autorů Táni Průdkové a Přemysla Novotného *Bezdomovectví (2008)*, která ve svých kapitolách popisuje nejen základní informace o bezdomovectví, ale také služby určené pro bezdomovce, duchovní pomoc a také srovnává bezdomovectví v EU a ve světě. Je velmi čtivá a poskytuje široké rozpětí informací o bezdomovcích a jejich životě. Ilja Hradecký s manželkou publikují zejména práce zaměřené na různé výzkumy u bezdomovecké populace, návrhy řešení apod. V jejich dílech se dočteme o mnoha zajímavých výsledcích, ke kterým dospěli.

Téma bezdomovectví jsem si vybrala pro to, že je mi svým způsobem blízké. S bezdomovci se již několik let zabývám. Pracuji jako sociální pracovníce v Nízkoprahovém denním centru pro lidi bez přístřeší v Hodoníně (dále NDC). Každodenně se s těmito lidmi, kteří nějakým způsobem přišli o střechu nad hlavou, setkávám. Často přicházejí s různými problémy, které je nutné co nejrychleji řešit.

Ve své bakalářské práci se chci zaměřit a zmapovat příčiny bezdomovectví lidí, kteří na NDC přicházejí. Ráda bych se orientovala právě na ty příčiny, které jsou hlavní a společné pro většinu uživatelů služeb NDC.

Bakalářskou práci rozdělují do dvou částí, na teoretickou a praktickou. V teoretické části se v jednotlivých kapitolách zabývám pojmy bezdomovec a bezdomovectví, popisují objektivní a subjektivní faktory bezdomovectví, zabývám se formami, strukturou a problémy bezdomovectví. V další kapitole popisují služby určené pro bezdomovce a v poslední, teoretické části charakterizují Nízkoprahové denní centrum pro lidi bez přístřeší Hodonín, kde vysvětlují, co je služba NDC, její cíle, poslání, obsah, principy a v neposlední řadě, jak probíhá sociální práce s jednotlivcem v NDC.

Má praktická část se zabývá výzkumem příčin bezdomovectví u klientů NDC v Hodoníně. Použila jsem výzkumné metody rozhovoru a kazuistiky. Analýzu dat jsem provedla pomocí otevřeného kódování. Při zpracování výsledků výzkumu jsem se snažila přehledně interpretovat výsledky výzkumu tak, aby bylo zřejmé, které jsou nejběžnější a nejčastěji se opakující.

TEORETICKÁ ČÁST

1 BEZDOMOVECTVÍ

1.1 Vymezení pojmu

1.1.1 Bezdomovectví

„Bezdomovectví je složitý společenský problém, na jehož vzniku a vývoji se podílí mnoho faktorů. Proto neexistují jednoduchá řešení, otázku však nelze zanedbat. Jakékoli řešení, vyžaduje dobré poznání procesů, které bezdomovectví ovlivňují. Řešení této problematiky pak závisí na přesné analýze a kvantifikaci. Dříve je však nutno vymezit okruh osob, kterých se to týká.“ (Hradecký, 2007)

Fenomén bezdomovectví v českém prostředí je neprozkoumanou oblastí, převážná většina občanů viditelně nechápe příčiny společenského vyloučení v jeho nejtvrdší podobě. Ve veřejném mínění převládá negativní mínění o bezdomovcích jako reliktu padesátileté nesvobody. (Hradecký, Hradecká, 1996)

Bezdomovectví není vymezeno jednou jedinou správnou definicí a neexistuje ani žádné konkrétní vyčíslení tohoto fenoménu, které by bylo přesným vyjádřením skutečnosti. Obtížnost stanovení definice bezdomovectví se odráží ve schopnosti vládních orgánů přiměřeně na bezdomovectví reagovat.

Podle Průdkové a Novotného (2008) je bezdomovectví společenský jev, kterému předcházejí jednání a procesy vedoucí ke ztrátě zázemí, životních jistot a ke společenskému vyloučení.

Je to sociální situace vyvolaná interindividuálně odlišnými faktory. Bezdomovectví je tradičně problémem především velkých měst, lidé bez domova očekávají, že zde budou mít lepší možnosti uspokojit své základní životní potřeby, případně i najít práci. (Barták, 2004)

Bezdomovectví nepochybně patří k nejhorším příkladům sociálního vyloučení. (Hradecký, 2007)

1.1.2 Bezdomovec

Pod pojmem bezdomovec si často představujeme člověka z ulice, který je špinavý, zapáchající a často nás obtěžuje s otázkou, jestli nemáme drobné nebo cigaretu. Ale ne každý „bezdomovec“ tak vypadá.

Jak u definice bezdomovectví, tak i v tomto případě se odborníci neshodnou v jednotné ucelené definici. Uvádím příklady:

„V případě výrazů bezdomovec narážíme na terminologickou nerovnost, a přestože pojem bezdomovec „není pejorativní a v zahraničí užívané označení jsou identická,“ (homeless, sans-abri) stal se synonymem zanedbaného, špinavého, zapáchajícího a obtěžujícího člověka.“ (Průdková, Novotný, 2008, s. 9)

Hradecký a Hradecká (2006) uvádějí, že bezdomovec je člověk, kterého z různých důvodů postihlo společenské vyloučení a ztráta bydlení nebo který je touto ztrátou ohrožen, žije na veřejných místech či v neadekvátních anebo nejistých bytových podmínkách.

Podle Ústavu pro jazyk Český Akademie věd České republiky (1998) je bezdomovcem ten, kdo: *„Nemá stálé bydliště, domov (bezdomovec přespával na nádraží). Kdo opustil svou zemi (domov) z důvodů politického útlaku, války, přírodní katastrofy apod.; uprchlík, běželec.“*

Podle užší definice Slovníku sociální práce jsou bezdomovci: *„Lidé, žijící bez stálého bydlení a obvykle i bez stálého zaměstnání, odříznutí od zdrojů, které jsou běžně dostupné jiným občanům“ (Matoušek, 2008, s. 31).*

Je vidět, že všechny uvedené definice zdůrazňují negativní stránky, takže v souhrnu je bezdomovec ten, kdo NEmá domov, NEmá přístřeší (osoby bez přístřeší), NEžije v trvalém bydlišti (osoby bez trvalého bydliště).

Pro mě je bezdomovec ten, kdo nemá vlastní domov, stálé bydlení, nejčastěji se zdržuje na nádraží, toulá se po městě, prohrabuje popelnice a přivydělává si odevzdáváním sběrných surovin. A protože nemá stálé zázemí, navštěvuje denní centrum nebo noclehárnu pro lidi bez přístřeší.

Bezdomovec je jeden z pojmů, o který byl obohacen český jazyk po roce 1989. Za doby komunismu se slovo bezdomovec nepoužíval, přestože bezdomovci existovali. Bylo ale nepředstavitelné, aby někdo přežíval na ulici, minulý režim to zkrátka nedovoloval. Každý, byť zcela formálně, musel někam patřit a někde pracovat. V opačném případě byl trestán za příživnictví. (Průdková, Novotný, 2008)

Zatímco u výrazu bezdomovec je bezdomovcem člověk, který nebydlí nebo nemá možnost využívat dlouhodobého přístřeší, bezdomovectví je sociálním jevem. Termín bezdomovec-

tví pak označuje způsob života této osoby a existenci tohoto jevu. „*Bezdomovectví (ve stejném významu se rovněž používá termín bezdomovství) je sociálním jevem podmíněným řadou faktorů a představuje krajní podobu sociálního vyloučení*“ (Matoušek, 2005, s. 315).

1.2 Faktory vyvolávající fenomén bezdomovectví

Rozhodující faktory vyvolávající fenomén bezdomovectví dělí Hradecký a Hradecká (1996) na: faktory objektivní a subjektivní

1.2.1 Objektivní faktory

Jsou ovlivněny sociální politikou státu, sociálním zákonodárstvím apod. Faktory objektivního charakteru mohou působit např. na dodržování lidských práv, na zachování integrity práva a respektování zásady rovných příležitostí pro všechny občany, na vzdělanosti a kvalifikaci občanů. Objektivní faktory působí rovněž na boj s nezaměstnaností, s vyloučením, na sociální ochranu, na zabezpečení ve stáří a v nemoci, na začleňování mládeže na trhu práce, na usnadňování mobility pracujících a jejich adaptaci na změny ve výrobě, na posilování vzdělanosti a technologických služeb a výcviku pro různé sektory (např. zdravotnictví). Význam objektivních faktorů je rovněž v jejich působení na legislativu (sociální zákonodárství), na rovnost žen a mužů, na integraci invalidů, na kriminalitu, odčerpávající velké zdroje společnosti. Faktory společenské konečně mohou působit také na problémy menšin, exilu a migrace.

1.2.2 Subjektivní faktory

Jsou ovlivněny jednotlivci, společenskými skupinami, jejich schopnostmi, rysy, temperamentem, věkem apod.

Faktory subjektivní lze uspořádat do čtyř kategorií:

a) faktory materiální – ztráta bydlení, nejisté bydlení, ztráta zaměstnání, dlouhodobá nezaměstnanost, nedostatečné příjmy, zadluženost, neschopnost obhospodařovat vlastní rozpočet, tragická událost ve formě ztráty živitele, majetku apod.

b) faktory vztahové – změny struktury rodiny, rodinné nebo manželské problémy, diskriminace ženy, porušené vztahy mezi partnery, mezi rodiči a dětmi, mezi dětmi a rodiči, rozvod manželů, násilí v rodině, sexuální zneužívání, osamělost

c) **faktory osobní** – mentální retardace, duševní či tělesná choroba, nesamostatnost, invalidita, osoby společensky nebo mentálně neadaptivní, charakterizované svojí nestálostí a nestabilitou, alkoholismus a další závislosti, patologické hráčství, sociální nezralost

d) **faktory institucionální** – propuštění z ústavu, z vězení, opuštění dětského domova.

1.3 Bezdomovectví dobrovolné a nedobrovolné

Bezdomovectví může být za jistých okolností jakousi „do určité míry“ dobrovolnou volbou člověka. Proto se rozlišuje bezdomovectví dobrovolné a nedobrovolné.

Dobrovolné bezdomovectví může spočívat v tom, že mladí lidé, kteří jsou z finančně zajištěných rodin, nechtějí respektovat autoritu, a proto odcházejí na důkaz svého protestu z domova. Tito lidé si budou raději žít po svém, než kohokoliv poslouchat a respektovat. Některým osobám, které postihla nějaká životní krize (ztráta zaměstnání, rodinné problémy nebo ukončení pobytu v nějakém ústavním zařízení) se volný život bez zábran mohl také zalíbit natolik, že ho nechtějí a nesnaží se ho změnit. Někteří odborníci ale myšlenku dobrovolného bezdomovectví odmítají. Přihlášení se k dobrovolnému bezdomovectví totiž může být výrazem rezignace konkrétního člověka na možné zlepšení vlastní životní situace. ((Hradecký, Hradecká, 1996).

Formy dobrovolného bezdomovectví lze vysledovat zejména u členů některých subkultur. Jedná se např. o tvořící se subkulturu mladých lidí, převážně mužů. Prostředky k životu si opatřují tzv. somrováním, tedy aktivním žebráním. Tito lidé, bezdomovci, obvykle přespávají v opuštěných domech, přístřešcích. Pro tuto skupinu je charakteristická závislost na alkoholu, neschopnost a nechů pracovat, psychosociální labilita, podlomené zdraví a nízká motivovanost k pozitivním změnám. Sociálně deviantní chování těmito lidem posléze zabraňuje zpětně se integrovat do společnosti, neboť následky jejich životního stylu, které zahrnují nejenom sníženou adaptabilitu na jiný režim života, ale i dluhy na zdravotním a sociálním pojištění, jsou pro ně prakticky nepřekonatelné.

Nedobrovolné bezdomovectví je zpravidla důsledkem dočasné krize, kterou nebyl konkrétní člověk schopen samostatně překonat. U takového jedince nedochází k okamžité rezignaci, ale usiluje o řešení své situace všemi dostupnými prostředky. Výsledkem takové snahy je v pozitivním případě resocializace a následná integrace. Pokud však námaha vynakládaná ze strany člověka dlouhodobě nepřináší očekávané výsledky, může se jedinec se situací

vnitřně identifikovat a přikloní se k pasivnímu způsobu přežívání – stává se „dobrovolným“ bezdomovcem.

U bezdomovců představuje zpětné začlenění do společnosti dlouhodobý proces, zahrnující střídání různých typů přechodného ubytování (azylové domy, noclehárny, komerční ubytovny, pobyt u známých apod.) a příležitostných zaměstnání. Obecně platí pravidlo přímé úměry mezi délkou bezdomovectví a délkou reintegračního procesu. Zjednodušeně lze říci, že dva roky života na ulici vyžadují stejně dlouhé období resocializace. Dlouhodobější bezdomovectví v každém případě výrazně snižuje potenciál člověka k návratu do běžného života ((Hradecký, Hradecká, 1996).

1.4 Formy bezdomovectví

1.4.1 Bezdomovectví zjevné, skryté, potencionální

Kajanová (2009) dělí formy bezdomovectví na:

a) Zjevné (viditelné) neboli osoby bez trvalého bydliště, žijící na ulicích, nádražích, vyhledávající ubytování v azylových domech, ubytovnách, noclehárnách, charitě apod. Většinou je poznáme podle zevnějšku.

b) Skryté patří sem lidé, kteří nemají kde bydlet, ale ubytovny ani jiná zařízení nevyhledávají, neboť nemají zájem situaci řešit. Přespávajících ve sklepích, opuštěných domech, chatách, kanálech atd.

c) Potenciální se týká osob, které jsou bezdomovectvím ohroženy, např. z důvodu rodinných sporů, závislostí, nezaměstnanosti a nedostatku finančních prostředků, nevyhovujícího bydlení, v sociálních bytech a holobytech, v ústavních zařízeních, kde jim končí pobyt apod.

1.5 Struktura bezdomovecké populace

Odhady o počtu bezdomovců (dle organizací s nimi pracujících) hovoří o 0,34% (například při sčítání bezdomovců v Praze v únoru 2004 dosáhl celkový počet bezdomovců 3 096 osob). Bezdomovce se většinou pohybují ve velkých městech, častá je jejich migrace. V bezdomovecké populaci převládají muži, žen bez domova je na ulici přibližně

10 – 15 %. Z hlediska věku se jedná především o osoby mezi 25 a 50 lety. Z hlediska vzdělání se jedná obvykle o osoby se základním vzděláním či výučním listem (Hradecký, 2005).

1.6 Problémy spojené s bezdomovectvím

Vedle největšího problému, jímž je ztráta bydlení a nemožnost nalezení jiného, je s bezdomovectvím dále spojena chudoba, která pramení z nezaměstnanosti. Často se jedná o osoby, které nejsou schopny si práci udržet a dodržovat pracovní morálku, mnohdy jsou i bez osobních dokladů.

S fenoménem bezdomovectví jsou spojeny i další patologické jevy – alkoholismus, závislost na hracích automatech, drogová závislost, přenosy infekčních onemocnění. Bezdomovci trpí řadou zdravotních obtíží v důsledku životního stylu s nedostatkem hygieny. (Barták, 2004).

1.6.1 Zdraví

Zdraví bezdomovců lze charakterizovat slovy: ubohé, chatrné a oslabené. Bezdomovci ve většině případů nemohou dodržovat ani zdravou životosprávu, ani se vyvarovat škodlivých vlivů působících na zdraví. Navíc jejich osobní životní podmínky nedovolují dodržovat často ani nejzákladnější hygienické zásady (Hradecký, Hradecká, 1996).

Existuje celá řada rizikových faktorů působících na zdraví bezdomovců, které jsou vzhledem k nutnému způsobu života společné. (Šupková, 2007)

„Výzkum IZPE, který poukazuje na vyšší výskyt chronických onemocnění a vyšší prevalenci infekčních chorob i častější problémy se zdravím duševním.“ (Barták, 2005 in Šupková, 2007, s. 10)

1.6.2 Zaměstnanost a vzdělání

Bezdomovec, který by mohl splňovat všechny podmínky nutné k registraci o zaměstnání, ale nezdržuje se v místě trvalého bydliště, ztratí všechny možnosti, které by mu mohl úřad práce nabídnout.

Nejenže ztratí nárok na podporu v nezaměstnanosti, ale také nemůže vykonávat veřejně prospěšné práce, ani se nemůže zúčastnit rekvalifikačních kurzů podporovaných úřadem

práce. Při změně pracovní schopnosti nemůže být zaměstnáván na dotovaném chráněném pracovišti.

Mnozí zákonné podmínky nesplňují, někteří mají chorobný strach z úřadů a úředníků, další si neumí bez cizí pomoci své záležitosti uspořádat.

Taková často přijímají příležitostné práce, v lepším případě práci na dohodu. Častěji však pracují nelegálně. (Hradecký, 1996)

1.6.3 Rodina

Podle Hradeckého (1996) tradiční obraz naší rodiny v minulosti vyžadoval monogamní formu soužití muže a ženy. Muž automaticky zaujímal postavení živitele rodiny. Tento typ rodiny je na ústupu. Dnešní rodina je pluralistická, má více podob. Partneři si nyní sami určují, jakou formu bude mít jejich vztah a jakým směrem se bude nadále ubírat.

Riziku bezdomovectví je vystavena osoba osamělá, izolovaná, která rodinu opustila či jí byla opuštěna. Bezdomovectvím je ohrožena i rodina jednorodičovská. Nemůžeme tvrdit, že každá riziková rodina je nefunkční, nebo že se musí rozpadnout. Podle výzkumů však můžeme určit rodiny, které jsou v nebezpečí, mohou do bezdomovectví snáze upadnout.

Podle Hradeckého a Hradecké (1996) k nim patří zejména:

- rodiny s dospělým alkoholikem
- rodiny s členem rodiny závislým na drogách
- rodiny se zneužívanou nebo týranou ženou
- rodiny se zanedbávanými dětmi
- rodiny s týranými dětmi
- rodiny se sexuálně nebo emočně zneužívanými dětmi
- rodiny svobodných matek

1.6.4 Trestní činnost

Bezdomovská populace není stranou problematiky kriminality. Mnozí mají kriminální zkušenosti, mnoho z nich se dopouští drobných krádeží příležitostně nebo z nouze.

Spousta bezdomovců má ve svém životě kriminální zkušenost, ale mnozí se dopouštějí drobné kriminality příležitostně nebo ze zoufalství. Tito lidé nejsou schopni účastnit se nebo dokonce řídit větší kriminální akce, nebo organizovaný zločin. Rafinovanost nebo systematickosti všech dílčích operací organizovaného zločinu bezdomovce prostě vylučují. (Hradecký, 1996)

2 SLUŽBY PRO BEZDOMOVCE

Služby pro bezdomovce se řídí Zákonem o sociálních službách 108/2006.

Zákon č.108/2006 Sb. o sociálních službách definuje sociální službu jako činnost nebo soubor činností zajišťujících pomoc a podporu osobám za účelem sociálního začlenění nebo prevence sociálního vyloučení.

Lidé bez domova spadli na dno společnosti, nevědí kudy kam, přežívají či spíš živoří ze dne na den, jsou osamělí.

Potřebují jíst, ohřát se, potřebují ošacení a obuv a také osobní hygienu. Nenajdou-li teplé a suché ubytování, postačí jim posezení a odpočinek v čistém a přívětivém prostředí. Téměř každý bezdomovec je nemocný a potřebuje lékařskou péči, kromě toho potřebují pevnou oporu, člověka, kterému se mohou svěřit. Na tyto specifické potřeby reagují sociální služby pro bezdomovce (Hradecký, Hradecká, 1996).

První sociální služby pro bezdomovce se začaly spontánně utvářet od roku 1990 (do revoluce bezdomovectví oficiálně neexistovalo). Postupně začala sociální služby a noclehárny zřizovat velká města (podnětem se stala prezidentská amnestie při nástupu Václava Havla na přelomu roku 1989 a 1990, kdy vyšlo z vězení v krátkém časovém intervalu patnáct tisíc osob, z nichž stovky zůstaly bez domova). V současné době existuje síť sociálních služeb pro bezdomovce, které poskytují neziskové organizace a města (Matoušek a kol., 2005)

2.1.1 Poradenské a sociální služby pro bezdomovce

Každý člověk v nouzi má právo na pomoc a podporu prostřednictvím sociálních služeb. Tyto sociální služby musí být poskytovány v zájmu osob a v náležitě kvalitě takovými způsoby, aby bylo vždy důsledně zajištěno dodržování lidských práv a základních svobod osob. Jejich smyslem je pomoci člověku v nouzi a tíživou situaci zmírnit.

Stěžejní význam mají poradenské služby. Do poradenských služeb, dle zákona č.108/2006 Sb. o soc. službách, zahrnujeme základní a odborné sociální poradenství.

„Základní sociální poradenství poskytuje osobám potřebné informace přispívající k řešení jejich nepříznivé sociální situace. Sociální poradenství je základní činností při poskytování všech druhů sociálních služeb.“ (Zákon č.108/2006 Sb. o soc. službách)

„Odborné sociální poradenství je poskytováno se zaměřením na potřeby jednotlivých okruhů sociálních skupin osob v občanských poradnách, manželských a rodinných poradnách, poradnách pro seniory, poradnách pro osoby se zdravotním postižením, poradnách pro oběti trestných činů a domácího násilí; zahrnuje též sociální práci s osobami, jejichž způsob života může vést ke konfliktu se společností“ (Zákon č.108/2006 Sb. o soc. službách)

Zmírnění vzniku bezdomovectví podle Průdkové (2008) je rozumnější, méně nákladné a mnohem humánnější je předcházet bezdomovectví než řešit následky ztráty domova. Do preventivní činnosti bychom mohli zahrnout:

- podporu fungování rodiny
- boj s nezaměstnaností
- větší dostupnost sociálního bydlení a poskytování sociálních půjček na nájemné
- informace o možnostech využití služeb domů na půli cesty
- individuální intenzivní práce s bezdomovcem
- základní i odborné sociální poradenství

2.1.2 Formy poskytování služeb

Podle zákona č.108/2006 Sb. o sociálních službách rozdělujeme služby pobytové, ambulantní a terénní.

„Pobytovými službami se rozumí služby spojené s ubytováním v zařízeních sociálních služeb.“

„Ambulantními službami se rozumí služby, za kterými osoba dochází nebo je doprovázena nebo dopravována do zařízení sociálních služeb a součástí služby není ubytování.“

„Terénními službami se rozumí služby, které jsou osobě poskytovány v jejím přirozeném sociálním prostředí“.

Pro bezdomovce mají největší význam ambulantní a pobytové služby.

2.1.3 Zařízení sociálních služeb pro bezdomovce

Všechny sociální služby určené bezdomovcům patří dle Průdkové (2008) do skupiny služeb sociální prevence. Většina českých sociálních zařízení určených bezdomovcům jsou

propojena do několika zařízení (například azylový dům má v přízemí nízkoprahové denní centrum). Sociální zařízení určená bezdomovcům jsou nejčastěji zřizována blízko nádraží, kde se tito lidé nejčastěji zdržují. Mezi zařízení sociálních služeb patří:

- nízkoprahová denní centra
- noclehárny
- azylové domy

Zařízení určená bezdomovcům nabízí tyto služby:

- základní služby: ubytování, strava (popřípadě umožnění její přípravy klienty)
- doplňkové služby: pomoc při vyřizování dokladů, sociálních dávek, právní, sociální poradenství: pomoc při hledání zaměstnání, pomoc při zvládnutí každodenních záležitostí a zajišťování stálého bydlení, poskytování šatstva
- aktivizační služby zaměřené na rozvoj osobnostního potenciálu klientů: vzdělávací kurzy a doplnění vzdělání, příprava ke vstupním pohovorům do zaměstnání, kulturní programy, promítání filmů, knihovna. (www.charita.cz)

Azylové domy

Poskytují ubytování mužům a ženám bez domova, kteří pracují nebo jsou zaevidováni na úřadu práce a aktivně si práci hledají a jsou rozhodnuti řešit svoji neuspokojivou sociální situaci. Možnost ubytování v tomto zařízení je na dobu určitou. Osoba musí být starší 18 let. Toto zařízení není bezplatné. V české republice je provozují převážně charitativní organizace (Armáda spásy, Naděje, Sestry matky Terezy, Charita Česká republika a další)

Noclehárny

Poskytují základní podporu a pomoc osobám, které se ocitly bez přístřeší. Pomoc se týká poskytnutí přenocování, zajištění podmínek pro osobní hygienu, dále také poskytnutí teplého nápoje a jednoduché stravy a zajištění základního ošacení. Osoba, která chce využít tyto služby, musí být starší 18 let.

Nízkoprahové denní centrum

Toto zařízení jim umožňuje osobní hygienu, čisté ošacení, jednoduchou základní stravu a poradenství. Denní centrum je jediné zařízení, které je bezplatné.

Denní centrum je zařízení prvního kontaktu. To znamená, že klient přijde na NDC s nějakým požadavkem. Bude mít pohovor se sociálním pracovníkem. Konkrétněji se zaměří na problém, který klient má, NDC mu nabídne možnosti řešení. Pokud bude klient chtít, tak se mu udělá individuální plán. Následuje konkrétní pomoc. NDC je jim také poskytuje informace o možnostech bydlení.

Ne vždy tyto služby bývají občany využívány. Jak uvádí zdroj (www.bezdomovectvi.eu z roku 2008) vede je k tomu celá řada důvodů a to například, že:

- Lidé, kteří na ulici žijí krátce, často nechtějí využívat služeb např. azylových domů. Možným důvodem je, že jsou schopni být bez této pomoci. Dává jim to pocit, že ještě neklesli tak hluboko, že ještě stále se dokážou o sebe postarat sami a nepotřebují se nikde doprošovat pomoci. To jim pomáhá zachovat si důstojnost, ale na druhou stranu je tato situace vytlačuje k vyloučení.
- Někteří z těch, kteří na ulici žijí déle, většinou už svou vlastní zkušenost s azylovým ubytováním mají. Proč odmítají tyto služby, jsou různé. Mnozí mají odpor k institucím, mnozí dávají přednost soukromí a svobodě před pevným řádem a společným, hromadným ubytováním.
- Jiní jsou závislí na alkoholu či drogách, že jsou neustále pod vlivem těchto návykových látek a nejsou schopni dodržovat řád ubytoven.
- Někteří si pořizují zvířata, většinou psy, kvůli ochraně a kvůli vztahu a naplnění citových potřeb. Jenže azylová zařízení zakazují pobyt se zvířecími miláčky. Proto si volí raději ulic.
- Z důvodu zákazu společného soužití obou partnerů v těchto zařízeních si páry volí raději jinou variantu.

3 NÍZKOPRAHOVÉ DENNÍ CENTRUM PRO LIDI BEZ PŘÍSTŘEŠÍ HODONÍN

V této části popisuji Nízkoprahové denní centrum pro lidi bez přístřeší. Uvádím zde cíle, poslání, cílovou skupinu, a co je obsahem služby NDC. V závěru této části popisuji také individuální sociální práci s uživatelem služeb NDC, která je pro naše zařízení v podstatě nejdůležitější. Metodicky pracujeme s uživateli, kteří jsou ochotní spolupracovat a tím se sebou něco dělat a chtějí se posunout dál na pomyslné laťce.

Nízkoprahové denní centrum je registrovanou službou sociální prevence (§ 32) dle § 61 zákona č. 108/2006 Sb. o sociálních službách – jedná se o nízkoprahové zařízení poskytující ambulantní i terénní služby osobám bez přístřeší. Účelem denního centra je poskytnout základní sociální pomoc a služby lidem v nepříznivé sociální situaci.

3.1 Poslání služby

Sociální pomoc lidem bez přístřeší směřující k předcházení sociálnímu vyloučení, k podpoře k sociálnímu začleňování a zachování lidské důstojnosti.

3.2 Cíl služby

Cílem je poskytnout komplex kvalitních služeb sociální intervence pro populaci, která si z důvodu svého sociálního znevýhodnění jinak nemůže zajistit řešení své obtížné situace a případná jiná pomoc je pro ni nedostupná (např. sociální potřebnost, akutní krize, zdravotní handicap, špatná informovanost, omezená schopnost komunikovat, apod.) Usiluje o to, aby služby byly dostupné, nízkoprahové a pokud možno co nejkomplexnější, přátelské k uživatelům.

3.2.1 Cíle poskytovaných služeb:

- zabezpečení základních lidských potřeb – hygiena, jídlo, teplo, bezpečí, zázemí
- snížení zdravotních rizik, která přináší způsob jejich života
- vyřešení či alespoň zlepšení stávající situace uživatele, např. nalezení ubytování a zaměstnání, vyřízení dokladů, dávek sociální péče

- vzbuzení zájmu uživatelů o aktivní spolupráci při řešení jeho stávající situace
- resocializace – opětné začlenění do společnosti
- zachování podmínek důstojného života
- pomoc a spolupráce v přirozených sociálních systémech jako je rodina, sousedé, obec atd., přispívat k usnadnění komunikace, pomoci rozvoji solidarity v rámci komunity
- vedení uživatele k soběstačnosti

3.3 Cílová skupina

Cílovou skupinou jsou především osoby bez přístřeší, dále osoby žijící v bytových podmínkách ohrožující zdraví či život, osoby ve stavu hmotné či sociální nouze, osoby bez zázemí, se špatným uspokojováním jejich základních potřeb. Služby mohou využít také cizinci a etnické menšiny.

Cílovou skupinou nejsou osoby nezletilé, nesoběstačné, agresivní a soby, které nemohou a/nebo nechtějí dodržovat pravidla poskytované služby.

3.4 Obsah služby

Služba je směřována na pomoc osobám, které nemají zajištěny základní podmínky pro přežití s cílem tyto podmínky zajistit, snížit zdravotní rizika, která jsou jim jejich způsobem života přinášena a v případě zájmu poskytnout informace či zprostředkovat služby související s možností řešení jejich situace.

3.4.1 Obsahem je:

- pomoc při osobní hygieně nebo poskytnutí podmínek pro osobní hygienu
- poskytnutí stravy nebo pomoc při zajištění stravy
- materiální pomoc – poskytnutí ošacení z charitního šatníku
- možnost odpočinku ve společenské místnosti
- poskytnutí zázemí

- pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí
- sociální poradenství a informační služba
- zprostředkování kontaktu se sociálním prostředím
- individuální sociální práce
- krizová intervence
- terénní sociální práce
- zprostředkování navazujících služeb

3.5 Principy poskytovaných služeb

- důvěrnost sdělení – bez souhlasu klienta nebudou poskytnuty třetí osobě podrobnosti o jeho problémech
- nestrannost, respektování jedinečnosti každého člověka – služby jsou určeny pro všechny klienty bez ohledu na jeho rasu, pohlaví, politické nebo náboženské přesvědčení, handicap nebo sexuální orientaci
- dodržování lidských práv uživatelů
- vedení uživatele k odpovědnosti sama za sebe
- aktivní zapojení klienta do řešení svého problému
- vše je založeno na principu dobrovolnosti (uživatel není do ničeho nucen)

3.6 Poskytování služeb a metody práce s uživateli

Rozsah a způsob poskytování služeb je upraven vnitřními směrnici, metodickými materiály a přílohami vydávanými k pravidlům a postupům ve službě užívaným. Uvedené materiály odpovídají ustanovením platných zákonů ČR a standardům sociálních služeb.

3.6.1 Postup poskytování sociálního poradenství

Sociální poradenství poskytuje sociální pracovnice na Nízkoprahovém denním centru.

Sociální poradenství je poskytováno kdykoli během provozní doby NDC pokud je přítomný sociální pracovník. V případě výjezdních nebo místních porad, supervizí, školení apod. je uživateli sociální poradenství poskytnuto v nejbližším možném termínu.

Sociální poradenství zahrnuje následující činnosti:

- Pomoc při vyřizování občanského průkazu
- Pomoc při hledání ubytování
- Pomoc při hledání zaměstnání
- Pomoc při vyplňování žádostí, formulářů...
- Pomoc při sestavování žádostí, životopisů, odvolání
- Poskytnutí informací směřujících k řešení nepříznivé sociální situace – informace ze systému sociálního zabezpečení, zdravotního systému, sociální péče,
- Poskytnutí informace o základních právech a povinnostech osoby v souvislosti s poskytováním sociálních služeb apod.
- Poskytování samostatné práce a výuky na PC
- Individuální sociální práce

(Vnitřní směrnice NDC, Směrnice č. 1)

3.7 Individuální sociální práce

Individuální sociální práci se rozumí práce s jednotlivcem. Jejím cílem je dosáhnout změny v momentální životní situaci uživatele, která je vnímána jako neuspokojivá, nepříjemná či krizová. Neméně důležitým cílem je snaha, aby uživatel pracoval na pozitivní změně svých životních postojů, a zvyšoval svou schopnost samostatně řešit svoje osobní, rodinné i společenské problémy.

Hlavním prostředkem individuální sociální práce je *individuální plán (IP)* uživatele. S možností individuálního plánu je uživatel seznámen již při vstupu do služby. Nabídka respektuje svobodu jeho rozhodnutí a její realizace je podmíněna uživatelovým souhlasem.

V rámci IP a individuální práce bude u uživatelů, pro které jsou individuální práce a individuální plán vhodné, vypracována sociální anamnéza, která umožní efektivnější práci.

V IP se bude vycházet z konkrétních potřeb konkrétního uživatele, tudíž služba bude odpovídat přímým potřebám jedince. Individuální práce a IP povedou uživatele k odpovědnosti za řešení svojí situace a k motivaci, aby se na řešení sám aktivně podílel. Sociální pracovníce ho při tomto řešení povede, ale nebude za něj rozhodovat. (Vnitřní směrnice NDC, příloha č. 7)

3.7.1 Etapy sociální práce s jednotlivcem

Michal Tichý (2007) rozděluje sociální práci na:

1. Etapa sociální evidence – zahrnuje první kontakt a seznámení s klientem a jeho problémem. Základní informace o klientovi získává sociální pracovník od klienta, případně od jiných osob a orgánu. Důležitý je způsob prvního kontaktu:

a) Klient přichází sám – tento způsob navázání kontaktu má četné výhody. Klient má motivaci podílet se na procesu řešení problémů. Přichází zpravidla včas, tj. v době, kdy jeho situace dosud není kritická a je řešitelná. Spolupráce klienta se sociálním pracovníkem je dobrovolná.

b) Klient je získán zprostředkovaně – na základě depistáže, informace od jiných osob, správního nebo soudního rozhodnutí. Tento způsob v NDC nevyužíváme.

K základním úkolům patří navázání kontaktu s klientem, získání jeho důvěry, zjištění jeho očekávání a motivace k další spolupráci. Sociální pracovník uzavírá s klientem kontrakt o dalším postupu a dodržování stanovených norem. Již v úvodní etapě je třeba co neobjektivněji posoudit, zda má klientův problém sociální charakter, zda vyžaduje okamžitou intervenci a zda by se na jeho řešení měli podílet i další odborníci (orgány).

2. Etapa diagnostická – zahrnuje hledání kauzálních příčin vzniku sociálního problému a stanovení sociální diagnózy. K metodám poznávání klienta a jeho problému patří anamnestický rozhovor, v jehož průběhu se klient rozvzpomíná na svůj dosavadní život a klíčové události. K hlubším metodám práce s klienty, s nimiž sociální pracovník pracuje déle, patří psychogenetický rozbor, který zahrnuje rozbor důležitých událostí, skutečností a jevů, jež přispěly ke vzniku klientova problému. (popis zevnějšího a prostředí, ve kterém klient žije, způsob uspokojování základních životních potřeb, vztah ke kázni a výchově, temperament, inteligence, vzdělání apod.)

Informace získané ze všech zdrojů a všemi metodami sociální pracovník analyzuje a následně formuluje klientův sociální problém a sociální diagnózu. Sociální diagnóza by měla zahrnovat identifikaci problému klienta, kauzální faktory vzniku současného stavu (vnitřní či vnější), jakož kladné i záporné stránky klienta a prostředí, v němž žije.

3. **Etapa navrhování řešení a plán sociální terapie** – v průběhu formulace plánu sociální terapie sociální pracovník zvažuje možnost klienta, jeho motivaci, jeho dosavadní zkušenosti a možnosti orgánů a institucí, jež mohou při řešení jeho situace pomoci.
4. **Etapa sociální terapie** – nejdůležitější a nejnáročnější etapou práce s klientem. Klient dostává od sociálního pracovníka konkrétní rady a pomoc tak, aby co nejlépe využil svých dispozic a schopností v zájmu optimalizace svého sociálního uplatnění.
5. **Etapa ověřování výsledků (reflexe)** – sociální terapie v optimálním případě končí vyřešením sociálního problému klienta. Někdy terapie končí neúspěchem, některé sociální problémy jsou řešitelné pouze částečně, případně je nelze vyřešit vůbec. V praxi je obvyklé, že sociální pracovník sleduje úspěšnost proběhlé intervence s odstupem v řádu měsíců. Toto hodnocení je důležité, neboť objektivizuje pohled na případ, usnadňuje práci s dalšími klienty a má i projektivní účinek v oblasti incidence syndromu vyhoření.

3.7.2 Vedení dokumentace

„Sociální pracovník vede v průběhu práce s individuálním klientem dokumentaci, tzv. sociální záznam či záznam intervence.“ (Tichý, 2007, s. 45)

Sociální záznam /záznam intervence (příloha č.1) obsahuje podle Tichého (2007):

- a) technické záznamy – informace získané z oficiálních pramenů (soudy, lékař, aj.) obsahují příslušná data, jména zodpovědných osob, kontakty, adresy, znalecké posudky...
- b) záznamy o sociální diagnostice a terapii – obsahují vlastní záznamy o proběhlém anamnestickém rozhovoru, psychogenetickém rozboru, sociální diagnóze, plánu sociální terapie apod.

- c) záznamy o proběhlých rozhovorech a návštěvách – kromě záznamu rozhovorů obsahují zvlášť nové okolnosti od poslední návštěvy klienta, úkoly do další návštěvy, předpokládané změny, datum příští návštěvy, plán rozhovoru apod.

Forma není předepsána a nemusí obsahovat všechny položky, které jsou zde zmíněny.

PRAKTICKÁ ČÁST

4 VÝZKUMNÁ ČÁST

4.1 Výzkumný problém

Jako výzkumný problém jsem si stanovila vyhledat příčiny bezdomovectví uživatelů služeb Nízkoprahového denního centra (dále NDC).

Téma bezdomovectví jsem si vybrala zejména proto, že je mi svým způsobem blízké. S bezdomovci se již několik let intenzivně zabývám. Každodenně se s těmito lidmi, kteří nějakým způsobem přišli o střechu nad hlavou, setkávám.

Jak jsem uvedla v úvodu, pracuji jako sociální pracovnice v NDC. Každodenně řeším různé problémy uživatelů služeb NDC, například nezaměstnanost, zadluženost, rodinné vztahy, problémy spojené s neschopností komunikovat s úřady apod. Proto bych se chtěla zaměřit na konkrétní problémy, které se přímo dotýkají uživatelů NDC.

4.2 Cíl výzkumu

Hlavním cílem mého výzkumu je zjistit příčiny bezdomovectví u uživatelů Nízkoprahového denního centra v Hodoníně.

4.3 Metodologie výzkumu

4.3.1 Druh výzkumu

Ve svém výzkumu jsem se rozhodla použít metodu kvalitativního výzkumu. Postupy kvalitativního výzkumu mi pomohou získat konkrétní poznání příčin bezdomovectví. Zvolila jsem formu polostrukturovaného rozhovoru, kdy jsem měla připravené čtyři stěžejní otázky, na které mi respondenti odpovídali a které jsme dle potřeby rozvíjeli dále.

Výzkumnou metodu rozhovoru jsem si vybrala zejména pro to, že nabízí širokou škálu odpovědí.

4.3.2 Zdroje dat

4.3.2.1 Interní dokumenty

Tyto dokumenty dostává zařízení NDC od třetích stran. Ve většině případů jsou tyto dokumenty vystavené na žádost zařízení NDC. Týká se to například lékařských zpráv, které vyžadujeme u uživatelů v případě, že máme podezření na nakažlivou chorobu apod.

Dále dostáváme informace ze sociálního úřadu, což bývají nejčastěji různá rozhodnutí o přiznání či zamítnutí sociálních dávek a příspěvků, dále to mohou být různé zprávy z městského úřadu o ustanovení, která se týká uživatelů NDC. Dále dostáváme zprávy z úřadu práce, od policie...

4.3.2.2 Rozhovor

Touto metodou jsem zjišťovala hlavní cíle výzkumu. Rozhovory jsou výstupem otevřeného kódování. Jak jsem již zmínila, byla použita metoda anamnestického rozhovoru, který jsem potřebovala k určení anamnézy respondenta a dále polostrukturovaný rozhovor, který byl veden pro účely bakalářské práce. Metodu polostrukturovaného rozhovoru jsem zvolila zejména pro autentičnost odpovědí a možnosti „rozpovídat se“. Účel byl splněn a dostalo se mi mnoha informací, ze kterých jsem si mohla udělat představu o respondentech a příčinách, které vedly k bezdomovectví.

Rozhovory vedené pro účely bakalářské práce byly nahrávány.

Po skončení rozhovorů jsem provedla metodou otevřeného kódování kategorizaci dat.

4.3.2.2.1 Průběh rozhovoru

Před samotným průběhem rozhovoru jsem vybraným respondentům řekla, za jakým účelem potřebuji rozhovory provést, seznámila jsem je s obsahem otázek a upozornila je, že v případě, pokud se uvolí mi rozhovor poskytnout, budou nahráváni. Ujistila jsem je, že bude zachována jejich anonymita.

S respondenty jsem si smluvila schůzku, kdy rozhovor uskutečníme.

Ve smluvenou dobu jsem vzala respondenta do konzultační místnosti, která se nachází v budově NDC, nabídla mu občerstvení a zeptala se ho, jestli je připraven začít. Poté jsem spustila nahrávací zařízení a rozhovor byl zahájen.

4.3.2.3 *Kazuistika*

Výstupem zdrojů dat - interních dokumentů a rozhovorů - jsou kazuistiky. Tuto metodu jsem použila proto, abych čtenáře bakalářské práce blíže seznámila s respondenty, kteří mi poskytli rozhovor pro potřebu bakalářské práce.

V kazuistikách jsem zvolila rodinnou anamnézu, osobní a dále současnou anamnézu respondenta. V popisu klinického dojmu uvádím, jak respondent vypadal a jak se při anamnestickém rozhovoru choval.

V rodinné anamnéze popisuji, jaký měl respondent život v dětství, v dospělosti, jaké měl rodinné zázemí, vztahy apod.

V osobní anamnéze se věnuji zejména profesnímu životu respondenta. Dále se zmiňuji o životních meznících, které vedly ke změnám v existenci respondenta.

Současná anamnéza se zabývá přítomností a současným stavem respondenta a popisuje možnosti řešení životní situace.

Anamnézy vznikaly na základě anamnestických rozhovorů, které jsem prováděla v rámci individuální sociální práce v NDC a také jako součást bakalářské práce.

4.4 Výzkumný vzorek

Výběr vzorku respondentů byl veden náhodně s cílem získat respondenty ochotné spolupracovat. Mezi uživateli jsem se orientovala zejména podle schopnosti komunikovat a schopností pochopit kladené otázky. Mezi uživateli NDC se totiž vyskytují i negramotní lidé či lidé, kteří neumí či nerozumí dobře česky. Byli osloveni lidé české národnosti i příslušníci minority.

Vybrala jsem pět uživatelů NDC ve věku od 38 do 58 let. K rozhovoru byli ochotní a chovali se velmi zdvořile.

	Respondent A	Respondent B	Respondent C	Respondent D	Respondent E
Pohlaví	muž	muž	muž	žena	muž
Věk	58 let	55 let	38 let	54 let	54 let
Stav	svobodný	ženatý, v RŘ	svobodný	vdaná, v RŘ	svobodný
Děti	ne	2	ne	6	ne
Vzdělání	ZŠ/neukončené SOU	SOU zedník	SOU kuchař-číšník	ZŠ	maturita
Trvalé bydliště	Přerov	Hodonín	Hodonín	Hodonín	Hodonín
Doba bez přístřeší	3 roky	2,5 roku	5 měsíců	5 let	2 roky
Komunikace	aktivní	aktivní	aktivní	aktivní	pasivní
Gestikulace	pasivní	pasivní	aktivní	aktivní	pasivní
Popis vzhledu	postava menší, štíhlá, krátké prošedivělé řídké vlasy, hladce oholený	postava vyšší, mohutnější, krátké prošedivělé vlasy, hladce oholený	postava malá, štíhlá, delší tmavě hnědé vlasy, hladce oholený	postava střední, plnoštíhlá, krátké tmavé vlasy	postava menší, štíhlá, krátké tmavé vlasy, nosí brýle a knír

Tabulka č. 1 Demografické údaje o respondentech

4.5 Způsob zpracování dat

Audiozáznam

Rozhovory vedené s respondenty jsem nahrávala na diktafon. U některých respondentů se na nahrávkách objevují rušivé elementy (zvuky ozývající se z vedlejší místnosti), které nahrávku narušují a snižují její kvalitu. (Hendl, 2005)

Doslovná transkripce

Nahrávku rozhovoru jsem převedla do písemné podoby. Otázky mnou položené jsou označeny kurzívou, odpovědi respondentů základním písmem. V přepisu jsem zachovala dialekt. (Hendl, 2005)

Interpretace dat – otevřené kódování

„Otevřené kódování je část analýzy dat, která se zabývá označováním a kategorizací pojmů pomocí pečlivého studia údajů. Během otevřeného kódování jsou údaje rozebrány na samostatné části a pečlivě prostudovány, porovnáním jsou zjištěny podobnosti a rozdíly.“ (Strauss, 1999, s. 43)

Při zpracování dat jsem si nejprve rozhovory několikrát přečetla, a pak jsme barevnými fixy podtrhávala odpovědi respondentů, které se týkaly bezdomovectví. Odpovědi jsem

barevně značila podle charakteru, například: rodinné problémy, vztahové, finanční, zaměstnání, bydlení apod. Ke každé odpovědi jsem připsala poznámku, o jaký problém se jedná, do které kategorie bude později patřit. Dále jsem si na zvláštním papíře značila styly a barvy podtržení s názvy jednotlivých kategorií, abych mohla značit stejnými barvami i podobné odpovědi u dalších respondentů.

Poté jsem přesunula jednotlivé odpovědi do vzájemně si podobných kategorií a vytvořila devět příbuzných skupin podle podobnosti problému a to tak, že jsem vypsala jména respondentů do sloupců a ke každému jménu jsem zaznamenala, jaké odpovědi jsem si označila – problémy, které vedly ke ztrátě domova. Následně jsem zpracovala odpovědi podle četnosti. Vytvořila jsem si další seznam výsledných odpovědí na zvláštní papír, kde jsem napsala jednotlivé problémy od nejčastěji se opakujícího po nejméně.

Poté jsem znovu výsledky vyhodnotila a provedla interpretaci dat.

5 KAZUISTIKY

Pan A (58 let)

Popis klinického dojmu:

Rozhovor s klientem byl domluven několik dní dopředu, kdy jsem ho požádala, jestli by mi jej neposkytl pro vypracování mé bakalářské práce. Již předem jsem respondentovi vysvětlila, o jakých tématech se budeme bavit a jaké otázky budou pravděpodobně kladeny.

Setkání se uskutečnilo v zařízení Nízkoprahového denního centra tak, jak jsme si domluvili. Odvedla jsem ho do konzultační místnosti, kde bychom měli mít na rozhovor klid.

Při rozhovoru byl hodně zadumaný, rozmýšlel si každou odpověď, ale nevypadal, že by měl špatnou náladu. Na určité otázky se mu moc nechtělo odpovídat, ale po určité době ztratil stud a rozhovořil se bez zábran.

Anamnestické údaje:

Rodinná anamnéza:

Klient pochází z celkem pětičlenné rodiny (má dvě sestry). Se sestrami se nestýká, rodiče již nemá. Má pouze strýce, ke kterému občas jezdí.

Když pracoval v dolech, seznámil se svou družkou, se kterou žil asi 18 let. Jejich vztah byl, podle jeho slov, hezký. Nebyl ideální, ale hezký. Žili v rodinném domku, vychovávali společně její dvě děti, spolu žádné neměli. Oba dva pracovali. Družka po čase odešla do důchodu. Pan A dále pracoval v dolech, poté i u jiných zaměstnavatelů, ale když mu bylo zhruba 50 let, přišel o práci. S družkou nastaly různé neshody, které vyústily v rozchod. Neshody se týkaly, dle uživatelových slov, zejména financí. Vyčítala mu, že není schopen najít si novou práci. Když se rozešli, odešel z rodinného domu, protože patřil družce. Mohl jít na čas ke strýci, ale to odmítl, protože ho nechtěl zatěžovat svými problémy. Od té doby využíval noclehárny, ubytovny apod.

Osobní anamnéza:

Učil se na učilišti v oboru truhlář, ale studium nedokončil. Byl na vojně, pak se živil jako dělník v dolech. Poté pracoval opět jako dělník u různých zaměstnavatelů a práci také získával přes různé agentury. Po ztrátě zaměstnání se snažil najít nové, ale nepodařilo se. Chodil na různé brigády, ale to mu nevyhovovalo, protože nosil domů málo peněz, což mu

družka dávala najevo. Ze začátku méně, postupně jí to vadilo čím dál víc. Jejich vztah ochladl a tak se rozešli. Respondenta tato událost sebrala. Nevěděl kudy kam. Snažil se najít ubytování, které by bylo pro něho vhodné. Také se snažil najít si stálou práci. Bohužel ani jedno z toho se nepodařilo. !Za hlavní důvod, proč nemůže najít stálé zaměstnání, považuje svůj věk. Říká, že je již starý, chybí mu dva roky, aby dosáhl na předčasný starobní důchod a také, že trpí cukrovkou, nemá vzdělání, a proto ho nechtějí nikde zaměstnat. Také uvádí, že není mnoho pracovních příležitostí, že se mnoho podniků, kde by se mohl uplatnit, pozavíralo. Buďto zkrachovaly nebo byly rozprodány. Podle jeho slov by si rád našel vlastní ubytování, ale jako důvod, proč ho aktivněji nehledá, uvádí, že nemá dostatek financí, kterými by to zaplatil. Přemýšlel, že by si požádal o sociální byt, ale má strach, že v pořadnicích jsou upřednostňovány matky s dětmi. Co se týká práce, říká, že by dělal cokoliv.

Současná anamnéza:

Respondent má hlavní problémy nezaměstnanost a bydlení. Je evidován na ÚP, kde musí plnit tzv. „aktivní kroky“, které se týkají hledání zaměstnání, „sbírání“ razítek apod. Chtěl by pracovat, aby mohl odejít z noclehárny, která je nepohodlná, nemá zde soukromí, možnost uložit si věci apod. Chtěl by jít buď na ubytovnu, kde by měl svůj pokoj nebo na byt. Snaží se pro to udělat všechno, co je v jeho silách. Snaží se být aktivní, ale občas mu docházejí síly.

Pan B (55 let)

Popis klinického dojmu:

Oslovila jsem respondenta, jestli by byl ochotný poskytnout mi rozhovor. Ochotně souhlasil. Seznámila jsem ho předem s tématem, kterého se bude rozhovor týkat, dále s otázkami, které mohou pravděpodobně padnout.

Domluvili jsme se, že ho v průběhu dne oslovím a rozhovor provedeme. Následně jsme se odebrali do konzultační místnosti, nabídla jsem mu občerstvení a zeptala se ho, jestli je připravený. Pak rozhovor mohl začít probíhat. Respondent uvedl, že již takový podobný rozhovor jednou dělal, když žil v azylovém domě.

Respondent byl v průběhu rozhovoru otevřený, díval se mi často přímo do očí, při určitých

otázkách se zamýšlel, u jiných reagoval okamžitě. Působil uvolněně. Byl upravený, čistý.

Anamnestické údaje:

Rodinná anamnéza:

Klient pochází z pětičlenné rodiny (má mladšího bratra a sestru). Se sourozenci se nestýká. O sestře neví vůbec nic, s bratrem se nestýká, protože, podle respondentových slov, ho zapřel v dědickém řízení, když jim zemřel otec. Matka žije s bratrem v rodinném domku. S tou se také nestýká.

Po vojně začal žít s družkou, měli dva syny, a za čas se vzali. Ale zhruba půl roku po svatbě manželku opustil, protože se přidala k jehovistické víře, což bylo v rozporu s jeho přesvědčením. Odešel za prací do Ostravy. Když se dozvěděl o smrti otce, vrátil se zpět na Hodonínsko. Ale vlastně se už neměl kam vrátit. Protože ho rodina považovala za černou ovci, jelikož se nedostavil na pohřeb otce, přestali s ním komunikovat. O dědictví zatím usilovat nechce, bojí se finančního vydání, na které zatím nemá. Také se bojí, že by ho bratr ani sestra nechtěli vyplatit.

Žil po ubytovnách, podle toho, kde zrovna pracoval. Našel si další družku, s tou žil několik let v bytě v Hodoníně. Bohužel se jejich vztah po čase rozpadl a ocitl se opět na ubytovně. S ostatními příbuznými se stýká jen zběžně.

Osobní anamnéza:

Vyučil se na učilišti obor zedník. Poté nastoupil na vojnu na Slovensko, kde se oženil. Když odešel od manželky, jezdil po celé republice a pracoval jako zedník, žil na ubytovnách apod. Po čase se dozvěděl, že mu zemřel otec. Přijel domů až delší dobu po pohřbu. Vyčítá rodině, že ho nehledali. Ti to popřeli. Také respondenta zapřeli v dědickém řízení, tudíž přišel o svůj podíl z dědictví. Seznámil se s další družkou, se kterou žil několik let, ale musel od ní odejít, protože zjistil, že hraje automaty. Žil znovu na ubytovně v Hodoníně, pracoval opět jako zedník, vydělával si, a tehdy mu nic nechybělo.

Časem zjistil, že na zednickou profesi již nestačí, začal se mu projevovat věk, choroba (byla mu zjištěna artróza kostí). Musel „zedničiny“ nechat. Dělal jen lehčí práce, které nebyly tak dobře placené. Neměl již finance na ubytovnu. Podal si žádost na azylový dům v Hodoníně. Zde žil rok a půl, pak musel dům opustit. Má zažádané o sociální byt, který zatím nedostal. Přivydělává si různými brigádami. Jistou dobu bydlel u kamaráda, ale

podle jeho slov, to nebylo na delší období. Necítil se zde dobře, připadal si na obtíž. Podal si znovu žádost na azylový dům a čeká na rozhodnutí.

Současná anamnéza:

Respondent má hlavní problémy nezaměstnanost a bydlení. Snaží se přivydělávat brigádami, aby si mohl zaplatit ubytovnu, případně jiné bydlení. Je spíše samotářský.

Pan C (38 let)

Popis klinického dojmu:

Oslovila jsem respondenta, jestli by byl ochotný poskytnout mi rozhovor. Ochotně souhlasil. Jako u ostatních jsem ho seznámila s tématem i otázkami, které by mohly padnout.

Domluvili jsme se, že ho v průběhu dne oslovím a rozhovor provedeme. Následně jsme se odebrali do konzultační místnosti, nabídla jsem mu občerstvení a zeptala se ho, jestli je připravený. Pak rozhovor začal probíhat.

Respondent byl v průběhu rozhovoru otevřený. Působil uvolněně. Na otázky odpovídal pohotově, zamýšlel se jen na chvíli. Byl upravený, čistý.

Anamnestické údaje:

Rodinná anamnéza:

Pan C pochází ze čtyřčlenné rodiny. Má starší sestru. Rodiče již zemřeli. Je svobodný, děti nemá. Žil s několika družkami, ale žádný vztah mu nevydržel moc dlouho. Podle jeho slov, neví čím to je. Snaží se, pracuje, alkoholu neholduje.

Po smrti rodičů žil se sestrou v bytě, který po rodičích zdělili. Sestra si časem našla přítele a více bydlela u něho než doma s bratrem. Panu C to tak vyhovovalo. Často měl byt sám pro sebe. Podle něj měli se sestrou velmi dobrý vztah, až do té doby, kdy se seznámil s VH (kamarádka), kvůli které ho sestra vyhodila ze společného bytu.

Pan C se s VH seznámil na diskotéce. Poté se stýkali častěji, ale říkal, že mezi nimi bylo pouze přátelství. Slečna VH pochází ze špatných rodinných poměrů. Panu C jí bylo líto, tak jí nabídl, aby na čas bydlela s ním a jeho sestrou v bytě. Jak už bylo řečeno, sestra byt využívala jen zřídka.

Pak se pan C dozvěděl, že má slečna VH problémy s policií a že to s ní nebude tak jednodu-

ché, jak si prve myslel. Byla nespolehlivá, lhala jemu i policii, až to došlo tak daleko, že si policie pro slečnu VH přišla k panu C do bytu.

Protože se pan C bál, aby mu slečna VH nerozprodala vybavení bytu, v době jeho nepřítomnosti ji zamykal ve svém pokoji. Zamykal ji tím způsobem, že vytáhl kliku, takže se do pokoje ani z pokoje nikdo nemohl dostat bez toho, aniž by vyrazil dveře. Když si pro ni policie přišla, nezbylo jim, než slečnu VH vytáhnout oknem. Protože se incident znovu zhruba po týdnu opakoval a pan C nemínil situaci řešit, rozhodla sestra za něj.

Řekla mu, ať opustí společný byt, že mu vyplatí poměrnou část, aby si mohl zajistit hodnotné bydlení. Pan C byt opustil a dosud mu, dle jeho slov, nebyla částka vyplacena. Se sestrou se od té doby nestýká a o svůj majetek neusiluje. Doufá, že sestra přijde sama a vyplatí ho.

Osobní anamnéza:

Je vyučen kuchařem-číšníkem. Byl na vojně, kde se seznámil s přítelkyní, jejich vztah považuje za vážný, plánovali spolu děti, společnou budoucnost, ale po čase zjistil, že ho podvádí. Tuto skutečnost neunesl a okamžitě odešel. Pak se přestěhoval do jiného města. Pracoval zde jako řidič kamionu, takže se doma moc nezdržoval. Na svých okruzích měl své kamarádky, se kterými udržoval blízký vztah. S jednou se sblížili natolik, že se sem přestěhoval a několik let spolu žili. Pak zjistil, že má ráda společnost a často holduje alkoholu. Pokoušel se situaci řešit, až problém vyústil tak, že podstoupila léčení. Avšak po návratu se zanedlouho začalo vše opakovat, proto vztah ukončil. Dále pracoval u různých zaměstnavatelů například jako číšník, údržbář, vyhazovač. Jezdil s nákladním autem. V současné době nemá stálé zaměstnání, ale brigádně rozváží zboží nebo vykládá kamiony. Má přítelkyni, se kterou plánuje společné bydlení. Stydí se jí přiznat, kde v současnosti přežívá.

Současná anamnéza:

Pan C má hlavní problém bydlení. Potřeboval by si najít vyhovující bydlení pro sebe i svou přítelkyni. Jeho zábrana, aby něco takového našel, je zejména ve financích. Jak bylo řečeno, živí se rozvozem zboží, či vykládáním kamionů, ale je to bez smlouvy, tudíž „na černo“ a nemůže si dovolit vzít podnájem. Jistotu, že bude mít každý měsíc na zaplacení nájmu, nemá.

Paní D (54 let)**Popis klinického dojmu:**

Oslovila jsem respondentku, jestli by byla ochotná poskytnout mi rozhovor pro účely mé bakalářské práce. Předem jsem ji seznámila s tématem, kterého se budou otázky týkat, předaslala jsem jí znění otázek. Dále jsem ji ubezpečila, že bude zachována její anonymita.

Smluvili jsme si schůzku, na kterou se dostavila včas. Odvedla jsem ji do konzultační místnosti, nabídla občerstvení a zeptala se jí, jestli je připravená na rozhovor.

Bohužel mi selhalo na první pokus nahrávací zařízení, takže jsme museli rozhovor opakovat, proto není již tak autentický, jak napoprvé.

Při kladení otázek odpovídala bez rozmyšlení. Reagovala ihned. V otázkách, které se týkaly její rodiny, byla již zdrženlivější. Působila smutně, bezradně.

Anamnestické údaje:**Rodinná anamnéza:**

Paní D se vdávala v 17 letech. A hned po svatbě měla první dítě. S manželem měla 6 dětí (5 synů a dceru ve věku 20 – 36 let). Jeden ze synů (24 let) trpí mentální poruchou, je nesvéprávný. S manželem a dětmi žili v rodinném domku, pak muž onemocněl, přišel o práci a rodinu musela živit paní D. Děti v té době byly ještě malé. Paní D má základní vzdělání, pracovala jako uklízečka. Manžel záhy zemřel. Zůstala s šesti nezaopatřenými dětmi sama. Snažila se o ně všemožným způsobem postarat, chodila do více zaměstnání, o děti se zatím starala její tchýně, která to ale nezvládala. Proto musela paní D práci opustit a věnovat se dětem. Domek, ve kterém žila s mužem, musela prodat a přestěhovat se do Hodonína, do menšího rodinného domku, který již měli pouze v nájmu. Děti rostly, dostávala sociální dávky a také opatrovnickou dávku na nesvéprávného syna (24 let).

Z rodinného domku se museli odstěhovat, když tuto část města potřebovali na stavební místa pro nové rodinné domy.

Paní D s mladšími dětmi a nesvéprávným synem dostala byt, opět v nájmu. Po čase se znovu provdala. Její nový muž byl pracovitý, měl rád její děti, ale měl rád také alkohol. Dělal dluhy.

Synové se pomalu dostávali do puberty a začali se „flákat“. Paní D nezvládala jejich vý-

chovu, manžel – otčím dětí, jí nebyl nápomocný. Synové jí nepomáhali s domácností, ani po finanční stránce. Po čase, začali krást, užívat drogy a brzy měli problémy s policií. To se nelíbilo sousedům, protože chlapani kradli i jim, vodili si domů do bytu různé lidi, kteří rušili noční klid, kradli, ničili zařízení domu apod. Takže se paní D musela i s rodinou vystěhovat.

S druhým manželem je v současné době v rozvodovém řízení. Všechny děti i on jsou evidováni v NDC a dlouhodobě využívají služeb NDC.

Osobní anamnéza:

Paní D uvádí, že s prvním manželem byla šťastná. Žili v rodinném domku, měli malé hospodářství, které je živilo. Manžel chodil do práce, vydělával slušné peníze, které jí i celou rodinu dobře užívaly. Po jeho smrti zůstala opuštěná, nevěděla kudy kam. Nejstarší syn byl již plnoletý, ale s ničím jí nepomohl. Podle jejích slov odešel z domu a za čas přišel dopis, že je ve vězení. Říkala, že jí to dost sebralo. Snažila se rodinu uživit, v práci se jí dařilo, ale na pět dětí od 2 do 12 let stará tchyně nestačila. Paní D tedy musela práci opustit a starat se o děti sama. Říkala, že si vyřídila snad všechny dostupné sociální dávky, příspěvky, ale domácnost utáhnout nemohla. Proto prodala domek, našla si nájem v Hodoníně a s dětmi se tam odstěhovala. Nějaký čas peníze z prodeje na živobytí stačily. Pak ale přišla rána, že se musejí přestěhovat do bytu v panelovém domě, protože se jejich lokalita bude bourat a místa se budou prodávat na stavbu nových rodinných domů.

To už děti pomalu dospívaly. Dcera brzy otěhotněla a musela z bytu odejít, protože by tady nebylo pro všechny dostatek místa. Synové se začali „poflakovat“ po venku, místo aby chodili do školy. Začali se toulat i po nocích, utíkali z domu a postupně všichni měli problémy s policií.

Když přišli o byt, přestala se paní D o děti starat, všichni již byli dospělí, kromě nejmladšího, který byl umístěn do diagnostického ústavu pro delikventy a také jí v opatrovnictví zůstal nesvéprávný syn, pro kterého se snaží najít vhodné bydlení.

Současná anamnéza:

Paní D má hlavní problém bydlení. Se synem už procestovali mnoho ubytoven, ale nikde se jim nelíbilo. Paní D uvádí, že je to způsobeno hlavně proto, že syn je zvyklý na Hodonín, zná to tady, orientuje se, má tady kamarády, rodinu. Ale také proto, že ubytovny jsou drahé. V současnosti má podanou žádost o sociální byt pro sebe a syna.

Pan E (54 let)**Popis klinického dojmu:**

Oslovila jsem respondenta, jestli by byl ochotný poskytnout mi rozhovor pro účely mé bakalářské práce. Předem jsem ho seznámila s tématem, kterého se budou otázky týkat, předaslala jsem mu znění otázek. Dále jsem ho ubezpečila, že bude zachována jeho anonymita. Smluvili jsme si schůzku, na kterou se dostavil včas.

Respondenta jsem přivedla do konzultační místnosti, nabídla jsem mu občerstvení a zahájila rozhovor. Respondent mi hned na začátku oznámil, že je celkem nemluvný a že se bojí, že něco zkazí. Ujistila jsem ho, že se bát nemusí a i kdyby něco zkazil, že to můžeme snadno napravit, že vůbec o nic nejde.

Již při první otázce byl nesvůj, choulil se jakoby do sebe a špatně se mu mluvilo. Snažila jsem se ho uklidnit, a řekla jsem mu, že když nebude chtít na něco odpovídat, nemusí. Poté se trošku uvolnil, a začal mi povídat svůj příběh.

Anamnestické údaje:**Rodinná anamnéza:**

Pan E žil s otcem a nevlastní matkou v bytě. Další sourozence neměl. Dle jeho slov byla nevlastní matka hodná, ale občas si připadal ostrčený, nemilovaný. Jak dospíval, vztah s nevlastní matkou byl čím dál chladnější. Přestal se doma cítit dobře. Studoval střední školu, maturitu na jaře neudělal a složil ji opožděně na podzim. Nevlastní matka si přála, aby během té doby pracoval. Vztah s otcem popisuje jako velmi dobrý. Rozuměli si.

Po maturitě si našel přítelkyni, se kterou několik let žil ve společné domácnosti. Pak se rozešli a odešel za prací do jiného města, kam se i odstěhoval. Po několika letech se vrátil zpět do Hodonína, kde žil s další družkou mnoho let, ale nastaly mezi nimi neshody, zejména kvůli vlastnictví bytu, který společně užívali a také kvůli jejím dětem. Po čase se rozešli, pan E byl přijat na azylový dům. Žádná vlastnická práva k bytu družky neměl. Dozvěděl se, že mu zemřel otec. Jako jediné dědictví byl společný byt, kde s rodiči vyrůstal. Ten užívala nevlastní matka. Ta slíbila, že byt prodá a pana E vyplatí, nebo mu koupí jednopokojový byt. Do současnosti nemá ani peníze a ani byt. S matkou se od smrti otce nestýká.

Osobní anamnéza:

Pan E po maturitě pracoval například v masokombinátu, v cihelně jako administrativní pracovník. Během svého života vystřídal několik životních partnerek, s žádnou se však neoženil a děti také neměl. Mnoho let pracoval v cihelnách Hodonín. S poslední družkou žil v bytě, o který usilovaly její děti – aby byt přepsala na ně. Když se rozešli, byl přijat do azylového domu. Dále pracoval v cihelnách, ale poté, co cihelny zrušili, zůstal nezaměstnaný. Po určité době musel azylový dům opustit, avšak dostal od města Hodonín jednopokojový byt, na který mu přispívala „sociálka“. Pan E bohužel přestal chodit na úřad práce, nechal se sankčně vyřadit a tudíž nemohl platit nájem a jiné poplatky za byt.

Z bytu byl tedy vystěhován a od té doby využívá služeb NDC a NC.

Současná anamnéza:

Hlavními problémy pana E jsou nezaměstnanost a bydlení. Podle jeho slov si nemůže práci najít, protože je již ve vysokém věku, kdy závody pracovníky v takovém věku nepřijímají. Dalším problémem je jeho zdravotní znevýhodnění (nemůže pracovat v noci, manipulovat se stroji apod.) Potřeboval by najít takovou práci, která by mu vyhovovala. Ale podle něj, v současné době, nemá chuť cokoli dělat, protože se necítí dobře a má pocit, že už nic nestojí za to, aby se snažil.

6 INTERPRETACE VÝSLEDKŮ VÝZKUMU

V této kapitole popisuji všechny příčiny bezdomovectví, které uvedli respondenti v rozhovorech. Příčiny bezdomovectví jsou různorodé. Při analýze dat jsem použila metodu otevřeného kódování, na jehož základě jsem vytvořila devět vzájemně si podobných kategorií:

1. Neshody v rodině
2. Nezaměstnanost, ztráta zaměstnání, nedostatek pracovních příležitostí, nepřiměřené požadavky na pracovní místo
3. Krizový věk
4. Zdravotní znevýhodnění
5. Nedostatek finančních prostředků
6. Nedostupné či nevhodné bydlení
7. Dluhy, kdy dluží někdo respondentovi, nevyplacené podíly z dědictví
8. Vlastní zavinění
9. Ostatní příčiny

Respondenti měli odpovídat na jednotlivé otázky, které jsem měla dopředu vypracované. Znění otázek použitých v rozhovoru:

1. *Povídejte mi to tom, proč jste se ocitl/a bez domova.*
2. *Udělal/a jste všechno proto, abyste se vrátil/a do svého „standardního“ života?*
3. *V současnosti děláte všechno proto, abyste se vrátil/a do svého „standardního“ života?*
4. *Jak jste se cítil/a, když jste přišel/la o bydlení?*

Každému jsem položila první klíčovou otázku a měli mi říct, jak se dostali na ulici. Druhá otázka měla zodpovědět, jestli se pokusili svoji situaci řešit a jak, další otázka směřovala k odpovědi, jestli se svou situací snaží změnit dnes a poslední otázka byla spíše doplňující. Zajímaly mě pocity respondentů, když se ocitli bez střechy nad hlavou.

6.1 Příčiny bezdomovectví

6.1.1 Neshody v rodině či rozpad rodiny, vztahu

Vlastnosti	Dimenzionální rozsah
Rodinné vazby	mizivé
Možnost návratu do rodinného prostředí	nízká

Téměř všichni respondenti shodně uvedli, že hlavní příčinou, proč se ocitli na ulici, jsou neshody v rodině. Nejčastější důvody byly, že se nepohodli s rodiči, sourozenci či životními partnery.

Jak vyplývá z rozhovorů, respondenti měli rodiny, které se jim rozpadly. V případě respondenta A je to ukončení vztahu s družkou, kdy musel opustit společnou domácnost, bez nároku na odškodnění, protože patřila družce. Respondent B přišel o bydlení, protože se nepohodl s matkou a bratrem. Přišel o dědictví podobně jako respondent E. Co se týká respondenta C, dle jeho slov ho vyhodila sestra ze společně zděděného bytu, aniž by ho vyplatila. Respondent nejen že přišel o bydlení, ale také o určitý finanční obnos, který mu právem náleží.

Každý z respondentů má představu, že si najde odpovídající bydlení a práci. Pouze respondentka D potřebuje jen bydlení pro sebe a nesvéprávného syna. O práci nemá zájem. Hledá zázemí hlavně pro syna.

Respondent A:

„No a tak se to vyhrotilo, až nakonec jsme se začali škorpit (s družkou), (...) už se to nedalo. Pak já říkám, tak, já si půjdu svojí cestou. No a tož to dospělo tak, že jednoho dne jsme si řekli, že už toho bylo dost.“

Respondent B:

„...Potom jsme sa vzali a já jsem za půl roku po svatbě jel pryč do Ostravy. Ona přešla do té jehovistické víry, víte.“

„...Prostě sa s rodinů nestýkám. Tak jsem zostál bez přístřeší.“

Respondent C:

„...Tím pádem se sestra na mě naštvála a vyhodila mě z Brněnské. Takže mě vlastně vyhodila, tím jsem přišel o střechu nad hlavou.“

Respondent E:

„No tenkrát ani vlastní matka nechtěla mě vzít k sobě na třípokojový byt.“

6.1.2 Nezaměstnanost, ztráta zaměstnání, nedostatek pracovních příležitostí, nepřiměřené požadavky na pracovní místo

Vlastnosti	Dimenzionální rozsah
Finanční problémy	výrazné
Vzdělání	důležité
Praxe	důležitá

Ztráta zaměstnání je další z nejpodstatnějších příčin vzniku bezdomovectví. Pokud člověk ztratí zaměstnání, často ihned nenajde další práci, která by ho mohla zabezpečit. Člověk se dostane do bludného kruhu, kdy chce pracovat, chce nalézt práci, ale nejsou pro ně příhodné pracovní příležitosti. Pak jedinec nestačí platit účty, nastanou mu problémy např. s úhradou poplatků za bydlení, energie, inkasa atd. Díky výše uvedeným problémům je dost pravděpodobné, že člověk přijde o střechu nad hlavou.

Respondent A uvedl, že přišel o práci, když dokončili zakázku a další práce již nebyla smluvena, tak agentura, pro kterou pracoval, musela nadbytečné pracovní síly propustit.

Respondent B poukazuje na nedostatek pracovních příležitostí pro lidi v předdůchodovém věku. Uvádí, že pracovní místa jsou obsazována mladšími pracovníky. S tím souvisí další příčina bezdomovectví – krizový věk (uvedu níže).

Respondent E uvedl, že po zavření cihelny dále nikde nepracoval, protože práci nemohl najít. Říkal, že zaměstnání nenašel zejména pro svůj vysoký věk, ale také pro to, ve shodě s respondentem B, že není dostatek pracovních míst pro lidi v předdůchodovém věku.

Zaměstnavatelům se nevyplatí zaměstnat na pár let nového zaměstnance před důchodem, zejména pro to, že se jim nevyplatí investice na školení či zapracování takového zaměstnance nebo se obávají častých onemocnění či nízké pracovní výkonnosti.

Zpracování na nové pracovní pozici trvá několik týdnů i měsíců. Zaměstnavatelé neradi zaměstnávají lidi ve vysokém věku, protože takoví pracovníci mohou být zaměstnáni například pouze 2 - 3 roky, než dosáhnou na starobní důchod a opustí pracoviště. Veškeré investice vložené do jejich vzdělávání, ať už ve formě kurzů či přednášek, se znovu budou opakovat u nového pracovníka. Tyto investice se poté zaměstnavatelům nestačí vrátit.

Další příčiny, která se týká zaměstnání a nezaměstnanosti, jsou nepřiměřené požadavky na pracovní místo. Respondenti, kteří mají pouze základní vzdělání (respondenti A, D), nemohou najít práci, zejména proto, že požadavky na pracovní pozice se oproti minulosti změnilly.

V dnešní době se na pracovní místa, která by v minulosti zastal člověk se základním vzděláním, požaduje více odbornosti. Každý zaměstnavatel obvykle upřednostňuje člověka, který má odpovídající vzdělání, ale také praxí. Lidé bez domova se základním vzděláním to mají velice obtížné.

Respondent A:

„A umíte na počítači, umíte třeba cizí řeč...“

„No tak jsem musel ju opustit (práci), pač jsme byli přes agenturu.“

Respondent B:

„A už, dojdete do závodu, vás už nevezme, pětadesát, co s vama bude dělat?“

Respondent E:

„...Pak jsem přešel do cihelny a tam jsem skončil, protože to (majitel) zavřel.“

6.1.3 Krizový věk

Vlastnosti	Dimenzionální rozsah
Nezaměstnanost	vysoká
Kvalifikace	důležitá
Praxe	důležitá
Zdravotní stav	odpovídající

Každý člověk si pod tímto pojmem pravděpodobně představí něco jiného. Já budu pod označením „krizový věk“ mluvit o věku, kdy člověku zbývá pár let do starobního či před-

časného důchodu, a který souvisí s nezaměstnaností, nemožností uplatnění se na trhu práce z důvodů tohoto vysokého věku. Krizový věk také souvisí s nízkým vzděláním, či záznamem v rejstříku trestů. Uplatnění na trhu práce je v takovém případě mizivé.

Člověk, kterému je přes padesát let, na trhu práce těžko hledá uplatnění. Jak jsem již naznačila v předchozí interpretaci příčin bezdomovectví, pracovních míst je na trhu práce málo a pro lidi, kteří nemají daleko do „důchodu“, velmi omezeně, zda-li vůbec.

Všichni uvedení respondenti se shodli, že jsou již „staří“ pro zaměstnavatele a tudíž šance na nalezení zaměstnání je velmi nízká.

Respondent A:

„... Já nevím, dva roky před důchodem nebo tři roky, tak ono přece jenom..., se na vás dívají, že jste nadbytečný, protože...“

Respondent B.

„ Přesně, předdůchodový a ještě daleko do důchodu.“

Respondent E:

„Já už su starý...“

6.1.4 Zdravotní znevýhodnění

Vlastnosti	Dimenzionální rozsah
Pracovní omezení	výrazné
Platové ocenění	nízké

S narůstajícím věkem se ozývají i zdravotní problémy, které mohou být zapříčiněny jak způsobem života, tak i prací, kterou respondent vykonával. Také může být zdravotní znevýhodnění vrozené či získané například s přibývajícím věkem.

Respondent E trpí získanou epilepsií. Jak uvedl v rozhovoru, zdravotní omezení mu nedovoluje vykonávat zaměstnání, po kterém touží. Což je jeřábek. Také ho omezuje v jiných činnostech.

Stručně řečeno, vysoký věk, nízké vzdělání, zdravotní omezení se rovnají téměř nulové šanci najít odpovídající zaměstnání. Zdravotní omezení se týká většiny lidí, kteří již dosáhli již výše zmíněného. „krizového věku“, kdy je častým jevem. Toto znevýhodnění brání

nejen nalezení práce, ale také plnohodnotnému životu respondenta. Lidé na ulici, bez střechy nad hlavou a ještě se zdravotním omezením to mají mnohem těžší než lidé žijící v příznivých podmínkách a pravidelné zdravotní péči.

Na druhou stranu v případě zdravotního omezení lidé, kteří pobírají sociální dávky, dostávají tzv. dietu – příplatek na zdravotní péči. Týká se to zejména lidí s chronickým onemocněním žaludku, cukrovky apod. Ne všichni na tento příplatek dosahují.

Respondent A má vrozené onemocnění cukrovkou. Cukrovka ho omezuje zejména v činnostech, kde by mohl způsobit nějakou zásadní chybu, ublížit sobě či ostatním.

Respondent B má získané zdravotní znevýhodnění způsobené vykonávanou prací. Celý život pracoval jako zedník, a opotřebované kosti se s přibývajícím věkem ozvaly, takže již svou profesí může vykonávat pouze omezeně.

Jak uvedli:

Respondent A:

„...Já mám tu dietu, tu cukrovku.“

Respondent B:

„...Já su jako zedník, ale teď poslední dva roky, teď, já mám tu artrózu kostí...“

Respondent E:

„Nesmím dělat s mašinami, neměl bych dělat ani noční...“

6.1.5 Nedostatek finančních prostředků

Vlastnosti	Dimenzionální rozsah
Finanční problémy	výrazné
Životní situace	tíživá
,Přivýdělký	ucházející

Lidé, kteří zůstali bez zaměstnání, partnera či rodičů, se dostávají do situace, kdy jim chybí finanční prostředky. V mnoha případech mají na měsíc několik tisícovek státní sociální podpory, které jim na živobytí vystačí. Často svou situaci řeší půjčkami, které následně nestačí splácet. Z různých důvodů si nemohou najít zaměstnání, takže si nemohou dovolit platit žádné odpovídající ubytování.

Nedostatek financí je jedním z dalších důležitých příčin vzniku bezdomovectví.

Respondent A uvedl, že si se sociálními dávkami, které dostává, zatím vyjde (dostává i dietu na zdravotní omezení), ale je to málo na to, aby si mohl dovolit žít například v ubytovně.

Respondent B má zdravotní problémy, potřebuje finanční prostředky nejen na živobytí (jídlo, ošacení), ale také na léky. Ale snaží se svou situaci řešit tak, že si přivydělává různými příležitostnými pracemi. Díky tomu hodnotí svou situaci jako ucházející.

Ostatní respondenti se také shodli, že nemají dostatek finančních prostředků, ale řeší to tak, že chodí na občasně brigády a mohou si finanční obnos uložit na „horší časy“.

Respondentka D říká, že nedostatkem financí netrpí, dostává nejen sociální dávky, ale také dávky opatrovnictví na nesvéprávného syna, kterého má v péči. Tento obnos jí postačuje na to, aby se o sebe i syna mohla postarat.

Respondent E uvádí, že sociální dávka mu stačí pro jeho potřebu, kdy s z ní zaopatří vše důležité pro svůj život a nehledá další přivýdělek.

Příklady z rozhovorů:

Respondent A:

„... (družka) byla zvyklá na takový standard určitej a ten jsem jí nepřinášel...“

Respondent B:

„Přemýšlíte... 40 nebo 50 Kč stojí brufen. Šak ani na ty tabletky nemáte.“

6.1.6 Nedostupné či nevhodné bydlení

Vlastnosti	Dimenzionální rozsah
Nedostatek bytů	alarmující
Výše nájemného	vysoká
Pořadníky	nespravedlivé

S tím, že bezdomovci nemají bydlení, souvisí také to, že jsou těžko zaměstnatelní. Ve většině případů mají trvalé bydliště hlášené na příslušném městském úřadě. V lepším případě žijí na ubytovnách, v horším na noclehárně pro lidi bez přístřeší a úplně nejhorší variantou je, že zůstávají na ulici často bez dokladů.

Velkým problémem je také nedostatečný počet sociálních bytů.. Cílovou skupinu nájemců státem podporovaných sociálních nájemních bytů tvoří osoby vymezené limitem čistého příjmu v závislosti na velikosti domácnosti. Jedná se o domácnosti, které nejsou schopny se o svou bytovou potřebu postarat na trhu.

Respondenti uvádějí, že pořadníky sociálních bytů jsou dlouhé a hlavně upřednostňují svobodné či osamocené matky s dětmi. Získat takový byt například v Hodoníně, je proto velmi obtížné. O sociální byty mají zájem lidé s nízkými příjmy, nejen bezdomovci.

Respondentka D uvedla, že by měla peníze na to, aby žila s postiženým synem na ubytovně. Ale syn potřebuje neustálou péči, dohled a zejména soukromí. To na ubytovně, kde je společné sociální zařízení, téměř mizivé soukromí a poměrně velký provoz s častým hlukem a křikem, nelze.

Ale na druhou stranu, aby získala pronájem bytu, již dostatečný finanční příjem nemá. Jako řešení uvádí právě získání zmíněného sociálního bytu.

Respondentka D:

„Ale na ubytovny už bych nešla, protože to pro M. není.“

6.1.7 Dluhy, kdy dluží někdo respondentovi, nevyplacené podíly z dědictví

Vlastnosti	Dimenzionální rozsah
výše pohledávek	vysoká
Návratnost dědictví	nízká

Tři z pěti respondentů uvedli, že mají pohledávky u svých rodin, kdy jim nebylo vyplaceno dědictví. Toto dědictví jim v jejich současné životní situaci chybí. Ale ani jeden z nich to nechce nijak řešit. Bojí se poplatků, které by vynaložili na soudní stání apod.

Na jednu stranu chápu, proč se respondenti nechtějí do často zdlouhavých procesů pouštět. Kdy nemají jistotu, že jim finance budou vyplaceny či navracena část majetku. Ale zdravý rozum mi říká, že pokud mi někdo dluží jakýkoli finanční obnos, musí mi ho vrátit. V případě respondentů, kdy jim jde o každou korunu, si nejsem jistá, zda postup, který zvolili je správný.

Respondent B:

„On (bratr) mňa aj zatajil u teho, jak sa temu... u notára.“

Respondent C:

„Dostal jsem nějaké peníze, ale ne to, co mě bylo urgováno, ještě když žil táta...“

Respondent E:

„Říkala (matka), že ho prodá (byt). Kúpí dva jednopokojové. Pokud vím, tak dovčilkaj ten třípokojový byt má.“

6.1.8 Vlastní zavinění

Vlastnosti	Dimenzionální rozsah
Zodpovědnost	žádná
Dodržování pravidel	nízké

Z výpovědí respondentů k této příčině patří hlavně neschopnost a nezodpovědnost respondentů. Nedokáží respektovat pravidla, plnit podmínky spjaté s užíváním bytu, což bylo v našem případě protiprávní nakládání s užívacím právem – respondentka D ubytovávala dlouhodobě více lidí v nájemním bytě, než bylo nahlášeno. Tím vznikl problém s platbou nájmu, protože majitel bytu chtěl po respondentce vyšší nájemné. To se jí samozřejmě nelíbilo, tudíž byt musela opustit.

V dalším případě respondent E, dle jeho slov, zapomněl navštívit úřad práce, načež byl z ÚP sankčně vyřazen na 6 měsíců. Tím ztratil nárok na jakékoli sociální dávky, a proto nestačil poplatky za získaný sociální byt platit. Bohužel se musel z bytu vystěhovat, a tak skončil na ulici.

Dle mého názoru vlastní zavinění je nejhorší příčinou bezdomovectví. Z rozhovorů s respondenty jsem nabyla dojmu, že to nebylo úplně tak, jak říkají. Nikoho nesoudím, ale připadá mi, že to, co každý z nich udělal, bylo naprosto zbytečné.

Respondentka D:

„...dostali jsme na Janáčkovů (byt). Jenomže, tam jsem měla furt návštěvy, chlapci si nosili... Vodili si tam tych kamarádů, takže za rok jsme vyletěli.“

Respondent E:

„Já jsem dostal na Janáčkové byt, jenomže se stal ten průšvih, že já jsem zapomněl, že mám jít na úřad práce.“

6.1.9 Ostatní příčiny

Vlastnosti	Dimenzionální rozsah
Zodpovědnost	žádná
Dodržování pravidel	nízké

Tyto příčiny se objevily pouze jednou a to u respondentky D:

- narušování občanského soužití
- porušování domovního řádu

Kvůli těmto přestupkům přišla respondentka o byt. Přestupky se opakovaly, a proto musela i s rodinou byt opustit.

6.2 Shrnutí

Cílem bylo najít příčiny bezdomovectví. Z výsledků výzkumu vyšlo najevo, že nejčastějším a opakovaným problémem bezdomovců jsou mezilidské vztahy. U všech respondentů se vždy nějaký problém v této oblasti vyskytl. Jednou to bylo s rodiči, jindy se sourozenci. Avšak problém, tedy ztráta přístřeší, zůstává.

Dalším velmi častým problémem je nezaměstnanost. S nezaměstnaností souvisí i „krizový věk“.

Podle mých zkušeností, lidé, kteří se ocitnou bez přístřeší, mají několik měsíců na to, aby se ze své situace „vyhrabali“. Působí na ně zejména prostředí, ve kterém se nacházejí (v našem případě NDC a uživatelé služeb NDC).

Dle pozorování, které na NDC neustále probíhá, člověk, který začne využívat služby NDC a neodejde odtud zhruba do šesti měsíců, pomalu ztrácí veškeré návyky, které měl „z venku“.

Začne se „kamarádit“ s dalšími uživateli, volný čas tráví spolu, a pokud takový „kamarád“ nehledá aktivně práci či jiné náhradní ubytování, velmi často se pak stane, že takový člověk tu zůstane ne několik měsíců, ale několik let.

Hledat aktivně zaměstnání dá uživatelům hodně zabrat. Postupně si zvykají, že vyžít s několika tisícovkami měsíčně se dá, že NDC jim poskytne „všecko“ co potřebují, takže se stanou pasivními a prosté věci, které by je měly zajímat, a o které by se měli starat, je přestávají přitahovat. Časem se stane, že zůstanou bez práce několik let, a pak již ani o práci nemají zájem.

Krizový věk nahrává starším občanům. Je pravda, jak jsem již uvedla v interpretaci výsledků výzkumu, že nalezení zaměstnání v „krizovém věku“ je takřkajíc „zázrakem“. Ale i tak, pokud si starší člověk nemůže najít stále perspektivní místo, svůj čas může trávit například příležitostnými pracemi, brigádami, které čas od času přijde někdo nabídnout přímo do zařízení NDC. Ale ani o ty nemají zájem. Poměrně častým jevem u starších bezdomovců jsou jejich běžné výmluvy, že nemohou pracovat ze zdravotních důvodů. Nechtěla bych nikomu křivdit, ale zkušenosti mi říkají, že nemohou pracovat, ale mohou posedávat v parku na lavičkách a žebrat od kolemjdoucích.

S nezaměstnaností a obecně, se způsobem života bezdomovců, souvisí stálý problém - nedostatek financí. Peníze jsou pro každého člověka, nejen pro bezdomovce, velmi důležité. Uživatelé NDC často potřebují peníze na splátky svých dluhů, které si během života vytvořili. Docela mě udivuje postoj respondentů, kteří nedostali vyplacené podíly na dědictví. Domnívám se, že mi jisté okolnosti zamlčeli, myslím, že nebude tak docela pravda to, co uvádí. Opět bych nechtěla být nespravedlivá. Ale jak jsem již uvedla, je to s podivem, že se nehlásí o svá práva.

Problém s ubytováním či hledání náhradního ubytování – zejména tedy ubytoven, které jsou pro ně z hlediska financí dostupné, využívají krátkodobě po obdržení sociálních dávek, které si „užijí“ tak, že si zaplatí na několik dnů ubytovnu, a pak se znovu vrací na NDC. Stálé ubytování čas od času někdo najde a již se sem nevrátí, ale to jsou jen výjimky.

Obvykle si najdou jiné ubytování, které jsou dočasně schopni platit, ale po určité době znovu propadají závislostem nebo si udělají další dluhy a kolotoč se točí znovu a znovu se vracejí na NDC:

Pokud srovnám problémy spojené s bezdomovectvím, které jsem uvedla v jedné z kapitol teoretické části, poměrně často se shodují. V případě „zaměstnanosti a vzdělání“ vůči mým výsledkům z rozhovorů „nezaměstnanost a krizový věk“ je shoda očividná. V dalších případech jako je „rodina“ versus mé výsledky výzkumu „neshody v rodině, rozpad rodiny“ jsem znovu našla shodu. I v jiných výzkumech, které jsem měla k dispozici, zejména z publikací Hradeckého Ilji, vychází, že rodinné problémy jsou nejčastější příčinou, která vede ke vzniku bezdomovectví.

Pouze položka trestní činnost nebyla vyzkoumána. Možná je to proto, že se nikdo k trestní činnosti nepřiznal nebo jsem nepoložila ty správné otázky.

Na základě dosažených výsledků výzkumu navrhuji na úrovni pracovníků postupovat citlivě k uživatelům služeb NDC. Každý člověk přijde do tohoto zařízení s nějakou životní zkušeností, která nebývá vždy dobrá. Přicházejí sem z různých jiných zařízení, ať už to jsou věznice, léčebny či zařízení podobného typu, jako NDC. Bylo by na místě takovému člověku efektivně pomoci. Aby tato pomoc byla dlouhodobá, aby se klient již do zařízení nevrátil. Dále bych doporučila důkladně se informovat hlavně od klienta, zda opravdu nutně potřebuje služby NDC a proč. Hlavně to „proč“ je velmi důležité. V odpovědi na otázku „proč“ se často dozvíme pravý důvod návštěvy tohoto člověka v zařízení NDC. Ne vždy mluví klient pravdu, ale je důležité zjistit, co vlastně člověk, který přijde z ulice od nás očekává a v čem mu zařízení NDC nebo pracovníci NDC obecně mohou pomoci.

Na úrovni klientů NDC bych se přikláněla k větší otevřenosti a důvěře k pracovníkům NDC. Pracovníci NDC jsou tu od toho, aby lidem pomáhali a snažili se pro ně udělat maximum. V mnoha případech se stává, že klienti neudají správné informace, něco zamlčí a poté je pomoc velmi ztížená.

Pracovníci, kteří se věnují bezdomovcům, by se měli zaměřit na osobnost těchto lidí a na ochotu jejich spolupráce. Jak již v této práci zaznělo, mnoho bezdomovců se svým životem nechce nic dělat buďto, že to sám nedovede a nebo proto, že prostě a jasně nechce. Takového člověka by právě pracovníci měli motivovat, aby svůj život dokázal změnit a nezůstával v nouzi.

Příčin bezdomovectví je opravdu velké množství. Předcházet těmto příčinám není vždy jednoduché. Podle mého názoru je důležitá zvláště prevence. Jak jsem zjistila z praxe,

mnoho lidí, kteří se ocitají v sociální nouzi, nedisponují finanční gramotností, neznají hodnotu peněz. Žijí ze dne na den a nepřemýšlejí, co bude zítra.

Často se dostávají do neřešitelných finančních problémů – berou si půjčky na splacení původních půjček, nejsou schopni vyjít s penězi, které mají k dispozici na měsíc. Existuje spousta různých center, poraden a jiných zařízení, kde lidem s těmito problémy pomáhají. Mezi tyto zařízení patří i NDC. Snažíme se motivovat naše uživatele, aby se svými finančními prostředky neplýtvali, ale často naše snaha vyjde na prázdno. Bohužel nemáme žádný mechanismus, kterým bychom mohli naše uživatele motivovat k tomu, aby například dodržovali měsíční rozpočet.

ZÁVĚR

V bakalářské práci bylo zpracováno téma bezdomovectví, kterému není v odborné literatuře věnována dostatečná pozornost. Problematice bezdomovectví se věnuje poměrně málo odborníků.

Teoretická část definuje základní pojmy bezdomovec a bezdomovectví. Dále pojednává o problémech spojených s bezdomovectvím a formách bezdomovectví. V další kapitole teoretické části popisují služby určené bezdomovcům a v poslední kapitole charakterizují Nízkoprahové denní centrum pro lidi bez přístřeší v Hodoníně – jaké poskytuje služby, kdo je cílovou skupinou, etapy sociální práce s uživateli NDC apod.

Praktická část se zabývá možnými variantami příčin bezdomovectví. V NDC byly provedeny polostrukturované rozhovory s pěti uživateli služeb NDC, kteří je pravidelně navštěvují. Metodou analýzy dat – otevřeného kódování jsem dospěla k výsledkům výzkumu, které jsem následně interpretovala v devíti kategoriích.

Hlavním cílem bakalářské práce bylo zjistit příčiny bezdomovectví, co předcházelo tomu, že se tito lidé ocitli na ulici. Také jsem se pokusila zachytit jejich plány do budoucna.

Ráda bych se zaměřila právě na ty příčiny, které jsou hlavní a společné pro většinu uživatelů služeb NDC.

V budoucnosti se budu lépe orientovat, umět rychleji a snadněji zasáhnout a tím můžu efektivněji pomoci dalším lidem, kteří se ocitnou v podobné situaci, v jaké se nacházeli respondenti. Usnadním jim jejich návrat do „běžného života.“

Nalezení těchto příčin je ku prospěchu nejen mně, ale také pracovníkům denního centra - mým kolegům, jiným pracovníkům služeb pro bezdomovce, studentům pomáhajících profesí a v neposlední řadě i zájemcům z řad laické veřejnosti. Je možné, že po přečtení mé práce si člověk udělá na uživatele NDC jiný názor a bude se na tyto lidi, obecně bezdomovce, dívat trochu jinýma očima.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Monografické publikace

- [1] BARTÁK, M. *Zdravotní stav populace bezdomovců v ČR a jeho determinanty I: (bezdomovství v zrcadle veřejné politiky)*. Kostelec nad Černými lesy: Institut zdravotní politiky a ekonomiky, 2004. ISBN 80-86625-35-4.
- [2] HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum*. Vyd.1. Praha: Portál, 2005. 408 s. ISBN 80-7367-040-2.
- [2] HRADECKÝ, Ilja; HRADECKÁ, Vlastimila. *Bezdomovství - extrémní vyloučení*. Vyd.1. Praha: Naděje o. s., 1996. Fenomén bezdomovství, s. 88. Dostupné z WWW: <<http://www.nadeje.cz/vz/bezdomovstvi.pdf>>.
- [3] HRADECKÝ, I. *Profily bezdomovství v České republice: Proč spí lidé venku a kdo jsou ti lidé. Tematická zpráva 2005*. Praha, 2005.
- [4] HRADECKÝ, I. 2006a *Národní zpráva o bezdomovství v České republice 2006 - politická část*. Praha, 2006.
- [5] HRADECKÝ, I. 2006b *Profily bezdomovství v České republice: Konflikty, bezdomovci a veřejný prostor. Tematická zpráva 2006*. Praha, 2006.
- [6] HRADECKÝ, Ilja, et al. *Definice a typologie bezdomovectví*. Vyd.1. Praha: Destiny, 2007. I. Souvislosti, s. 52. Dostupné z WWW:<<http://www.nadeje.cz/vz/dtbezdm.pdf>>. ISBN 978-80-86451-13-8.
- [7] CHRUSTLA, M., *Metody pedagogického výzkumu – základy kvantitativního výzkumu*. Vyd.1. Havlíčkův Brod: Tiskárny Havlíčkův Brod, a. s., 2007. s. 272. ISBN 978-80-247-1369-4
- [8] KAJANOVÁ, Alena. *Sociální práce s etnickými a menšinovými skupinami: etnické, marginální a rizikové skupiny*. Vyd.1. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Zdravotně sociální fakulta, 2009. s. 103. ISBN 978-80-7394-181-9.
- [9] KOLEKTIV AUTORŮ. *Návrh udržitelného rozvoje sociálních služeb pro bezdomovce*. Vyd.1. Praha: Naděje o. s., 2007. Definice a typologie bezdomovství, s. 104. Dostupné z WWW: <<http://www.nadeje.cz/vz/sadpubl.pdf>>. ISBN 978-80-2348-8.

- [10] KOSOVÁ, P., OMELKOVÁ, L., SEDLÁČEK, P. *Bezdomovectví v hlavním městě Praze*. Praha: Městské centrum sociálních služeb a prevence, Oddělení analýz a vzdělávání, 2004.
- [11] MATOUŠEK, Oldřich . *Slovník sociální práce*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2008. přehled hesel podle témat, s. 272. ISBN 978-80-7367-368-0.
- [12] MATOUŠEK, O. a kol.,: *Sociální práce v praxi*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2005. 352 s. ISBN: 70-7367-002-X
- [13] PELIKÁN, Jiří. *Základy empirického výzkumu pedagogických jevů*. Praha: Karolinum, 1998. 270 s. ISBN 80-7184-569-8.
- [14] PRŮDKOVÁ, Táňa; NOVOTNÝ, Přemysl. *Bezdomovectví*. Vyd. 1. Praha: Triton, 2008. 93 s. ISBN 978-80-7387-100-0
- [15] STRAUSS, Anselm L; CORBIN, Juliet M. *Základy kvalitativního výzkumu : postupy a techniky metody zakotvené teorie*. Vyd. 1. Boskovice: Albert, 1999. 196 s. ISBN 808583460X.
- [16] ŠUPKOVÁ, Danuše, et al. *Zdravotní péče o bezdomovce ČR*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2007. 63 s. Dostupné z WWW: <<http://www.nadeje.cz/vz/zpb.pdf>>. ISBN 978-80-247-2245-0.583460X.
- [17] TICHÝ, Michal. *Práce se sociálně neadaptovanými klienty*. Vyd. 1. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, Pedagogická fakulta, 2007. 79 s. ISBN 978-80-7368-310-8.

Další zdroje:

Poznámky z předmětu Metody a techniky výzkumu z Vyšší odborné školy sociální a pedagogické v Kroměříži, 2006

Vnitřní směrnice NDC, směrnice č. 1, Poslání, cíle, cílová skupina a principy poskytovaných služeb

Vnitřní směrnice NDC, směrnice č. 22, příloha č. 7 NDC: Metodika pro individuální sociální práci

Zákony

Zákon 108/2006 Sb. O sociálních službách

Internetové zdroje

<http://www.charita.cz/o-charite/adresar/?s=nizkoprahove-denni-centrum2>

<http://www.bezdomovci.eu>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

ČR	Česká republika
EU	Evropská unie
IP	Individuální plán
NDC	Nízkoprahové denní centrum
PC	Počítač
Soc.	Sociální
ÚP	Úřad práce

SEZNAM TABULEK

Tabulka č. 1 Demografické údaje o respondentech

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha PI: Záznam intervence

Příloha PII: Rozhovor A

Příloha PIII: Rozhovor B

Příloha PIV: Rozhovor C

Příloha PV: Rozhovor D

Příloha PVI: Rozhovor E

PŘÍLOHA P I: ZÁZNAM INTERVENČE

**Záznam o provedené intervenci
NÍZKOPRAHOVÉ DENNÍ CENTRUM PRO LIDI BEZ PŘÍSTŘEŠÍ**

FORMA	Osobní / telefonická / jiná
TYP	Individuální. / skupinová / interdisciplinární
MÍSTO	NDC / terén
DÉLKA TRVÁNÍ	minut
UŽIVATEL	
PROBLÉM / VÝSLEDEK	
JAK PŘÍSPÍVÁ K ŘEŠENÍ SITUACE	
DATUM	
JMÉHO PRACOVNÍKA/ PODPIS	

PŘÍLOHA P II: ROZHOVOR A

Respondent A (58 let)

Já: „První otázka je: povídejte mi o tom, o vašem životě a o tom proč jste se ocitl bez domova.“

Respondent A: „No, tak jako každý normální člověk, jo, takže, jsem vychodil školu, pak jsem se vyučil, nedoučil teda za komunistu, a pak jsem šel na vojnu. Z vojny jsem šel do dolů a tam jsem nějaký ty roky voddělal, no a pak jsem se seznámil s družkou, no a chvíli jsme spolu žili, asi 18 let.“

Já: „To je celkem dlouhá chvíle.“

Respondent A: „No tak to jo. No potom, jak bych to řekl no, potom jsem opustil ty doly, šel jsem pracovat do Olomouce, pak jsem se přestěhoval teda do toho, do Přerova. Tam jsem s ní žil, jak se dalo, v rodinném domku, jako normální todle, že. No a dělal jsem dělal, až mi bylo 50 let, tak nakonec jsem zjistil, že jsem nadbytečný...“

Já: „Uhm.“

Respondent A: „No tak jsem musel ju opustit, pač jsme byli přes agenturu jako...“

Já: „Ahh.“

Respondent A: „To už bylo v téhle době, a pak jsem pobíral podporu devět měsíců, to ještě šlo, že. Polovina že, prakticky, přes 5 tisíc jsem bral jako, takže to jo, ale... Potom už to začalo haprovat, nevím z jakého důvodu, jestli tak a nebo tak, to jako nechci rozvádět nějak dopodrobna. No tož, dostal jsem se až na samé dno, no. Když jsem nosil, já nevím, těch já nevím 12 – 13 tisíc čistého, že, jako takhle, tak to ještě ucházelo. No ale potom, jak jsem se dostal pod hranici toho minima, no tak už to bylo zlé a tak je tam, no nesvaluju vinu jenom na ňu, že. To byla vina i moja, že..., protože... Já jsem nepil, já nepiju, nebo nějak. Já si dám jednou dvakrát týdně, jedno dvě piva a to je to, ale říkám, nehrál alkohol nebo já nevím, nebo já nevím, po sexuální stránce, to vůbec ne, jako ale zase nevím no, ona byla myslím zvyklá na takový standard určitě.“

Já: „Hm.“

Respondent A: „No a ten jsem jí nepřinášel, že. Jak to vždycky většinou bývá.“

Já: „To bývá těžké, když chybí finance.“

Respondent A: „No to bylo... To je jasné. Tak ona dělala jako na dráze, že v té době. Pak šla do důchodu a tím pádem už to začalo. No tak, jsem hledal mezitím zaměstnání, ale kdo vás vezme, když máte pomalu 60 roků, že. To je už jako o ničem. Ještě nějaký ten měsíc to jakž takž klapalo, už tam byly nějaké jako nesnáze a todle. Snažil jsem se toho vyvarovat, říkám, no tak možná, že se poštěstí na lepší časy a bude to dobré. No jenže, jak roky přibývaly, a jak už jsem byl dlouho nezaměstnaný a to, tak jsem vždycky dělal nějakou brigádu, ale to vůbec jako nehrálo nějakou roli, protože to bylo jenom minimum, že prakticky.“

Já: „To bylo jen nestálé zaměstnání.“

Respondent A: „No nestálé zaměstnání. No a tak se to vyhrotilo, až nakonec jsme se začali škorpit, hádat se trochu v určitých mezích, no a tím pádem, to bylo takový už varchlatý, už se to nedalo. Potom já říkám, tak: já si půjdu svojí cestou, tam nebylo co řešit, nějaké stání soudní, nebo to, protože my jsme nebyli svoji. No a tož to dospělo tak, že jednoho dne

jsme si řekli, že už toho bylo dost, že jako tohle, že každý máme svoji jako tohle svoji cestu, a byl jsem se s ní rozloučit, a tak jsem dopadl. Pak jsem šel na tu, na červený kříž bývat, tož tam jsem býval chvílku, tam to bylo otřesné.“

Já: „Uhm.“

Respondent A: „Říkám: no tak, zkusím jinde no a dostal jsem se až sem.“

Já: „Až sem aha. Takže si myslíte, že jste udělal všechno pro to, že abyste...“

Respondent A: „No tak já, v mojích mezích, neříkám že úplně všechno, jo, protože tam třeba je...“

Já: „V rámci možností, určitě.“

Respondent A: „Jenže já jsem se dostal poprvé na tu cestu, na takovů...“

Já: „Noo.“

Respondent A: „A teď jsem nevěděl z které do které, že. Já jsem nevyužil třeba veškeré možnosti, co ještě byly. No tak já sem sa snažil přes sociálku, přes různé psychology, a tohle...“

Já: „Tak co jste znal, co jste věděl...“

Respondent A: „No ano.“

Já: „Můžete se obrátit, tak to jste využil.“

Respondent A: „No ano, a v té době jsem ještě nevěděl, že eště existují třeba další, jo...“

Já: „Hm.“

Respondent A: „...možnosti, že třeba tak jo, nebo já nevím, no. No a tož tak jsem dopadl, jak jsem dopadl. No tož, já neříkám, tam každý může spadnout, že ztratíte práci, jednou nezaplátíte, podruhé, že už je to jasné že.“

Já: „Noo, noo.“

Respondent A: „Už jdete na ulici.“

Já: „Ano, hmm, jistě.“

Respondent A: „No ona bývala v rodinném domku, takže tam nehrozilo, že... Já jsem přispíval na domácnost, a všechno, no jo no. Pak se to začalo trochu haprovat.“

Já: „Myslíte, že hlavně přispěním těch financí, že bylo nedostatek, takže jste nezůstali spolu?“

Respondent A: „To taky hrálo hlavní roli, že. Která ženská, která já nevím, byla na určitý standard, že zvyklá, a najednou, já nevím, peníze a tohle všechno, aj o těch penězích hlavně, no to je jasné. A potom už aj ta... Ne že důvěra, no jak se tomu říká, no láska a to všechno šlo bokem, že. To už jako...“

Já: „Uhm.“

Respondent A: „...18 roků je 18 roků, jenže, víte jak je to.“

Já: „Je to těžké.“

Respondent A: „Je. Říkám, tam se může dostat každý člověk, esi je takový nebo onaký. Každý člověk je jiný, že, ale někdo má třeba možnosti, třeba jiné, že. Má třeba, já nevím, nějaké známé, nebo takhle jo, tohle. Ale...“

Já: „Širší rodinu.“

Respondent A: „Širší rodinu. Jenže já z té rodiny, já jsem se tam nechtěl nějak moc... Nějak angažovat. Říkám, radši jdu od toho, protože to nemá cenu...“

Já: „Zatěžovat je zbytečně, že.“

Respondent A: „Ještě třeba bych rok... Ještě by to šlo, jo, příklad. Nebo já nevím, dva roky. Pak už by se to úplně vyhrotilo a ještě bysme se rozešli úplně jako nepřátelé. Já to jako... My si jako voláme, sem tam za ní zajdu, jo nebo takhle. Ale už čistě jako z přátelství.“

Já: „Uhm.“

Respondent A: „Jako, tam není cit nějaký...“

Já: „Prostě bez vztahu.“

Respondent A: „Noo, bez vztahu, tohle jo. Tož, takové o ničom, no.“

Já: „Uhm.“

Respondent A: „Co ještě k tomu dodat? No tak, noo...“

Já: „Spíš bych se tak jako zeptala na Vaše pocity, když jste měl takovou tu ztrátu...“

Respondent A: „No tak to bylo – první měsíce, a první roky, to bylo takové o ničom, no já jsem nevěděl... Úplně se mi to změnilo, protože když někoho znáte někoho 20 roků, že...“

Já: „Uhm.“

Respondent A: „Tak přece jenom ta určitá... Ty city a to chováte k ní, jo jako, k tomu druhému. Jenže já jsem si říkal, no tak nějak bylo nějak bude, stalo se stalo, nejsem první co se rozchází, že. Jsou horší rozchody a mezitím... Tak já jsem tam neměl jako děti, ona měla svoje děti, no jenže já jsem si je taky oblíbil, že jako takhle. Tak chvílu jsem toho aj litoval, že to tak dopadlo. Ale říkám, veškeré..., no, jak se říká temu... Z mojí stránky tam taky třeba bylo to, že jsem se nijak více neangažoval, nebo něco. No a zase z její stránky, mohla taky překousnout to, že to je jenom třeba dočasné nebo takhle. Že k tomu nemuselo tak dojít, že.“

Já: „Uhm. A děti byly ještě, jako potřebovaly třeba ještě do školy chodit nebo tak.“

Respondent A: „Ne už byly jako dospělé, no.“

Já: „Takže tam nebyla taková ta, že by je musela žít.“

Respondent A: „Ne to né, to jako né, to v žádném případě, to jako nehrozilo. Tož, co jsme vydělali, tak to bylo společné. Tam jako sa nebraly ohledy, jestli ten potřebuje tolik nebo tolik. Zkrátka, aby ta rodina...“

Já: „...fungovala.“

Respondent A: „Fungovala. Nedělalo se, já nevím, jedna hromádka pro mě, jedna pro ni.“

Já: „Ano, půl na půl, že.“

Respondent A: „To jako, to se ani nedělá, že. Jako tam...“

Já: „Co se potřebuje, to se prostě koupí, udělá...“

Respondent A: „No jistě!“

Já: „Takže jo.“

Respondent A: „Tolik nebo tolik...“

Já: „Takže mě by to možná i stačilo.“

Respondent A: „A to snad neé. Dyt' jste říkala čtyři otázky...“

Já: „No tak...“

Respondent A: „Já jsem to odpověděl všechno v jedné otázce?“

Já: „Vy jste to všechno, protože když se podíváte, tady mám, že vlastně, jestli jste udělal všechno pro to...“

Respondent A: „Já se snažím pro to... Ne jako...“

Já: „Abyste ted'ka znovu změnil svoji situaci...“

Respondent A: „Abych svoji situaci změnil. Ne jako vůči jako..., já už bych se jako nevrátil, to už je dlouhá odmlka.“

Já: „Ale...abyste vy na sebe, sám...“

Respondent A: „Já, abych se z toho dostal... A chodím po úřadech a chodím, já nevím, po sociálkách, chodím tam a tam, snažím sa jo. Chodím, zkouším, jestli mňa vemů, ale jak máte, jak má, já nevím, 2 roky před důchodem nebo tři roky, tak ono přece jenom..., se na vás dívají, že jste nadbytečný, protože...“

Já: „A nemůžete dosáhnout na předčasný důchod?“

Respondent A: „Tak já předčasný důchod můžu, v šedesáti, ale to mám ještě dva roky do důchodu.“

Já: „To máte, aha, no to je ještě dlouho.“

Respondent A: „Já bych jinak šel ve dvašedesáti. Jenže zase i tak mám, jak se říká dopackaný ten důchod, protože to vám platí sociálka a všechno zdravotní a to, takže tam je jenom minimum, no ale i tak je třeba dva roky ještě vydržet. Já myslím, že třeba sa to změní, že třeba natrefím na taků práci, že třeba mňa vemů...“

Já: „Uhm.“

Respondent A: „Aspoň do toho důchodu budu mět klid.“

Já: „Ta práce je důležitá.“

Respondent A: „Nejsem vyučený, jsem jenom dělník, jak sa říká, od lopaty nebo od teho...“

Já: „No to nevadí.“

Respondent A: „No tak jistě, každá práce voní svým způsobem, že. Někdo dělá to, někdo ono.“

Já: „A nezkoušel jste třeba na nějaké sociální byty dosáhnout, třeba nějaké žádosti, vůbec?“

Respondent A: „Nooo jako...“

Já: „...protože ono, já vím, že třeba tady v Hodoníně, že to je něco, jak na azyláku, se dávají žádosti...“

Respondent A: „Na „azylák“ bych nešel.“

Já: „To ne, to je něco jinčího, tam je to takové...“

Respondent A: „Azylové domy, to jako ne.“

Já: „To je vlastně jakoby, že tam jste v nájmu, že platíte nějaký nájem, já nevím, 2,500 někde třeba tři, jak kde.“

Respondent A: „Oni mi, jak jsem byl na té sociálce, tak voni mi řekli, tak do tří tisíc Vám budeme přispívat...“

Já: „...no...“

Respondent A: „...ale co máte nad tři tisíce...“

Já: „...tak už si musíte platit.“

Respondent A: „Tak už si musím sám. Jenže já mám, já beru sociálku 3.985 Kč. Já tam mám tu dietu.“

Já: „Ano.“

Respondent A: „Tu cukrovku a plus 3 tisíce, to máte sedm tisíc, jo pomalu. Popelnice a todle, to jako pevný odpad, to mi platí jako na magistrátu, takže to jako..., z toho já jsem venku. Ale, já bych vzal nějaký sociální byt, jenže sám... To jako víte...“

Já: „To je právě pro ty lidi, kteří mají tak jak to máte vy, ty nízké příjmy, ty základní a že se tam platí jako by ta jako by symbolická částka.“

Respondent A: „Já vím, i kdyby mi oni platili, tak tři tisíce bych byl ochotný aj čtyři tisíce, tisíc korun bych si dal aj ze dvojího. Mě by ty tři tisíce úplně stačily na tu obživu, že. Protože já nejsem nějak náročný, já si dám, já nevím, todle a todle a todle, to oblečení, sem tam si něco koupím. To už..., starý člověk už to moc nepotřebuje. Ale zase na druhou stranu říkám, z třech tisíc se dá vyžít.“

Já: „Noo.“

Respondent A: „Já vím, i když jsem sám, no ale to nejnnutnější bych si za to koupil a hlavně, že mám střechu nad hlavou.“

Já: „To ano“.

Respondent A: „A na druhou stránku, nemusím..., můžu tam být do kdy chcu, můžu si dělat, ne co chcu, to jako...“

Já: „V rámci možností.“

Respondent A: „Jasně, v rámci možnosti. Nemusím, já nevím, o půl osmé..., nebo tak, rozumíte.“

Já: „Ten režim máte volný.“

Respondent A: „Je tam větší svoboda.“

Já: „Přesně tak.“

Respondent A: „A tím pádem, jak je ta větší svoboda a už se může víc aj dovolit jako venku. Může todle todle. Já se snažím, jenže je to takové..., nevím no. V Přerově to vůbec

nepřipadá v úvahu, tam jako sociální byty... a esí to, tak sociální byty, to dostanou matky s dětmi.“

Já: „To dostanou, ty mají přednost.“

Respondent A: „To mají přednostně a jestli mám potom čekat na další dva roky, to už mi vyjde nastejno. A prakticky, jenom abych dosáhl toho předčasného důchodu v šedesáti, no a nebudu závislý a zaplatím si třeba, já nevím, třeba si vezmu aj ubytovnu sám někde jo. Ono se třeba platí 3. 500 Kč, no ale budu svým pánem, rozumíte.“

Já: „No ano.“

Respondent A: „Jestli tam někoho pustím, tam nebo tam nebo tak, si to uděláte život jo.“

Já: „Budete tam mít hlavně soukromí.“

Respondent A: „Přesně tak, že jo, tady to soukromí... Kdepak. No tak já nejsem problémový, já se přizpůsobím okolnostem, které po mně vyžadují.“

Já: „Hm.“

Respondent A: „A taky já můžu vyžadovat nějaké, já nevím, práva a povinnosti má člověk.“

Já: „Určitě no, říkám, on každý potřebuje takové to svoje.“

Respondent A: „No jistě.“

Já: „Kde si občas zalézt a říct si jako tak, tady je to moje.“

Respondent A: „Tak jistě, každý to svoje soukromí potřebuje, člověk, že jako...“

Já: „Říct si, toto je moja postel... Tak jo, snad to nějak dopadne.“

Respondent A: „No já sa budu snažit. No tak já furt, kolik já už jsem prošel tady v Hodoníně aktivních kroků, po mě požadují jako ty razítka a různé takové...“

Já: „Ano.“

Respondent A: „Aj s nima mluvím tam a říkám, kurňa, kdyby aspoň na ten rok byste mě dali práci, tož zase to pomůže, že. Zase do toho důchodu mi to vyletí něco úplně něco jiného, že.“

Já: „Ano.“

Respondent A: „Nemáme, jste nadbytečný, oni tak neřeknú jako nadbytečný jako přímo, no ale dají vám vědět, že...“

Já: „Jste nevyhovující.“

Respondent A: „Vy přijede a víc odmarodíte, jak odděláte, teď na vás budeme platit to, to a to...“

Já: „Oni radši mladších, mě je to jasné.“

Respondent A: „Dyt' ani mladší nemají práci, nekteří tady sa snaží, nekteří na to kašlou...“

Já: „Tak to je jasné.“

Respondent A: „Tak jim to vyhovuje. Přijdou na „pracák“, seženou si jedno razítko, dostanou, já nevím, 3 tisíce a ahoj, že.“

Já: „*Hmm.*“

Respondent A: „Za dva dny nemají ani korunu, jo. Tak to jako...“

Já: „*Někteří ani aktivizační služby dělat nechtějí.*“

Respondent A: „No právě. Tož to je potom .. A kolik lidí by se chtělo dostat do té práce a nemože.“ Já: „*Není práce.*“

Respondent A: „A umíte na počítači, umíte třeba cizí řeč...“

Já: „*Uhm.*“

Respondent A: „Umíte, já nevím, tohle tohle. Každý chce mět management, jak se říká.“

Já: „*Ano.*“

Respondent A: „A to všechno...“

Já: „*...řídící...*“

Respondent A: „Ano a tolik práce není na jednoho tolik že. A tak, a u mě už to vůbec nehrozí, protože já počítá, že uvidím akorát tak, jak se říká... Za mě to nebylo, za mě byl jeden dva a to byl konec, že.“

Já: „*Jasně, jasně, ono to všechno jde hrozně dopředu.*“

Respondent A: „No všechno, běda. Strašně rychle dopředu.“

Já: „*Máte takové firmy, které by zaměstnávaly jakože dělnické profese, tak ty jsou pozavírané.*“

Respondent A: „Ano přesně, a to upadá, vemou radši Ukrajinca za poloviční plat a na vás kašlou.“

Já: „*Nebo Slováka, že.*“

Respondent A: „Jistě.“

Já: „*Ano, protože oni berou „minimálku“.*“

Respondent A: „A já abych jel do zahraničí v moji profesi, jak se říká dělníkem, takových tam mají dost.“

Já: „*To byste musel být u firmy, aby to bylo nějak.. kdybyste tam měl jet na pas blink...*“

Respondent A: „I kdybych dostal, třeba ja nevím, v tom, já nevím, v Irsku nebo tak... Na staré kolena mám jet, to už sa mi nevyplatit za prvé, a za druhé, i kdybych dostal třeba 70 % třeba platu, co oni dostávají, tak jako ti kmenoví, takže jako to by bylo dobré, jenže v mém věku... Joo, kdyby mi bylo 30 – 40, tak to by se ještě dalo uvažovat, protože 20 roků, to bych udělal. Na dva na tři roky to nemá jako smysl, aby něco znovu začínal, když tady nemožu začít jinak, co tam?“

Já: „*Co tam.*“

Respondent A: „Ani cizí řeč neumím, jo. Nedomluví sa, nemám tam kamarády, nic, no tak co? Takový život, to už možu byt rovnou tady a žít na tej podpoře, jak se říká...“

Já: „*A maximálně si někde přivydělat, že nějak.*“

Respondent A: „No šak ano.“

Já: „*Jak se to dělá, vždycky všude.*“

Respondent A: „Je to špaténka. No a bude to horší.“

Já: „Bude to horší, přesně tak.“

Respondent A: „Teďko máte zase daní 10 %, že.“

Já: „No“.

Respondent A: „Teďko máte nájem zvýšený, elektriku, plyn, jo a nedej bože, taká rodina, co má dvě děti...“

Já: „Právě.“

Respondent A: „Konec.“

Já: „Právě že, podpora rodiny tady vůbec neexistuje.“

Respondent A: „Vůbec není, no.“

Já: „Vůbec není a mě přijde, že je tu podpora takových těch lidí, kteří opravdu dlouhodobě jsou na tom..., nebo se jim nechce, prostě.“

Respondent A: „Přesně tak.“

Já: „Takových těch lidí, co mají tu snahu.“

Respondent A: „Já bych vzal kdejakou práci, já se neštítím práce. Práce jako každá druhá, že.“

Já: „Uhm.“

Respondent A: „Esi tam dělat, zametat nebo tam nějak, já neví, u soustruhu nebo todle... Tak každá práce má svoje. No, jenže ani taková, ani taková no. Špaténka.“

Já: „A neptal jste se v Račkách na T-machinery, na dělníky?“

Respondent A: „Já ani nevím, kde su Račky, já vím, že to je tady kousek, jak se říká na Rohatec nebo na Kyjov.“

Já: „Na Kyjov.“

Respondent A: „Jenže... Tak to by mě nevadilo, já bych sa vyspal, ráno bych tam jel autem než bych sa postavil...“

Já: „Tam jede autobus přímo skoro k tomu, ale jak to tam vypadá, to vám nepovím, ale vím, že občas bývá na pracáku, že hledají právě zámečníky a tady tyto dělnické různé profese...“

Respondent A: „No.“

Já: „Ale jestli oni chcu jako vyučení nebo to nemožu nebo jako...“

Respondent A: „To je jasné, to já bych tady aj dva tri měsíce... Než bych sa postavil na nohy, než bych dostal první výplatu a todle všechno.“

Já: „Určitě.“

Respondent A: „No, pak bych si zařídil soukromů ubytovnu, že? To už by bylo jako to nejlehčí, ale než se dostat z těch „sraček“, jak se říká lidově.“

Já: „Uhm.“

Respondent A: „To vymažte.“

Já: „*Ne to se jen poslechne...*“

Respondent A: „To je jasné, to je v pohodě. Já říkám, co dělat? Já už nevím, z které do které, protože když se zeptáte tam, tam, nemáme, nemůžeme, nepřibíráme tento rok, máme svojích dost, ještě propouštíme dokonce...“

Já: „*...dojděte příště, uhm.*“

Respondent A: „A jdete tam za měsíc a je to samé...“

Já: „*A nebo řeknú, už tady někdo byl před vama...*“

Respondent A: „no...“

Já: „*...a už jsme ho vzali...*“

Respondent A: „...anebo nahlašte mi to jméno, jo, a my vám dáme vědět...“

Já: „*...Životopisy...*“

Respondent A: „A jste na 20. místě, a z toho dva vyberou na celý rok, a ahoj.“

Já: „*No ano.*“

Respondent A: „Jste čekatel na 10 let dopředu.“

Já: „*Ano to je pravda.*“

Respondent A: „Je je.“

Já: „*Já tak přemýšlím, co bych Vám ještě tak jako poradila, kam se ještě zeptat, ale...*“

Respondent A: „Tady to je konec. Jsem..., říkám, od tej břeclovské, jak tam...“

Já: „*...na té straně, že.*“

Respondent A: „Všude jsem sa ptal. Já bych šel aj do toho, do kauflandu, do hyperno-
vy...No jenže kdo, kde... To je o ničom. V Přerově, tam vůbec... Tam to všechno propu-
stěj. Jak optiku, tak chemičku, všechno pryč.“

Já: „*Tak jak tady, no.*“

Respondent A: „Ve strojírnách dělalo přes 10 tisíc Přerovanů, teď tam dělá jedenásset. Všichni byli propuštěni během těch 20-ti roků.“

Já: „*To samé bylo tady, bylo tady firem, byl tady cukrovar, tady byla tabáčka, cihelny tady byly dvě nebo tři jo a dalších milion podniků a to je všechno pryč, čokoládka byla v Rohatci...*“

Respondent A: „Bud' zkrachovali a nebo...“

Já: „*...rozprodané.*“

Respondent A: „Rozprodané, jo.“

Já: „*Všecko má pokoupené zahraniční investoři a ti nezaměstnávají.*“

Respondent A: „Tady není nic v té republice, nic.“

Já: „*Oni vůbec nezaměstnávají lidi, tady jsou nastavované akorát ty hypermarkety a to je-
diné je obživa. Pane X, mě by to opravdu i stačil.*“

Respondent A: „V pohodě, aspoň si můžu jít zapálit, když budete něco potřebovat, něco bude chybět...“

PŘÍLOHA P III: ROZHOVOR B

Respondent B (55 let)

Já: „Tak jo. Tak jo, Tak divejte, první Vám musím říct, že jste nahrávaný, abyste to věděl.“

Respondent B: „Dobře no.“

Já: „Tak dobře, takže se do toho můžeme pustit. První otázka je abyste mi řekl něco o vašem životě, a o tom, jak jste zůstal bez střechy nad hlavou.“

Respondent B: „Já? Vyučil jsem se jako v Kyjově na zedníka, potom jsem šel v 21 na vojnu do Košic, tam jsem si našel kamarádku, my jsme dlouho jako, 11 roků, žili jenom tak, na hromádce.“

Já: „Uhm.“

Respondent B: „Potom jsme sa vzali a já jsem za půl roku po svatbě jel pryč do Ostravy. Ona přešla do té Jehovistické víry, víte.“

Já: „Jehovistické?“

Respondent B: „K jehovistům.“

Já: „K Jehovistické, jůů.“

Respondent B: „Jehovisti no. V Ostravě jsem sa chvílu túlal. Tam jsem býval po ubytovnách, tam sem aj dělal, to je jasné. No a potom jsem sa vrátil sem. A dozvěděl jsem sa... Mě umřel otec, néé. No a mě nikdo nedal říct, jako vědět.“

Já: „Ano, aha.“

Respondent B: „Nikdo, brácha mňa zatajil, jakože prostě... No neví, kde su.“

Já: „Jo.“

Respondent B: „No a potom jsem sa to dozvěděl, už 14 dní otec byl mrtvý, teda jako pochovaný.“

Já: „Noo, už...“

Respondent B: „No a já jsem byl černá ovce rodiny, rozumíte.“

Já: „Jo, že jste sa ani neukázal, nic.“

Respondent B: „Jo, ale já jsem byl... Oni mě hledali, a že prej mě nemohli najít, ale kdyby šli na úřad nebo někde, tak by mňa našli, néé. No tak už černá ovca rodiny, a brácha má postavený barák, matka ještě žije teda. Ona... Tam je třípokojový byt, ale... A sestra nevím, kde je, jestli tady v Hodoníně, nebo někde na dědině, co je vdaná a... Prostě sa s rodinů nestýkám. Prostě, černá ovce rodiny. Tak jsem zostál bez přístřeší, no. Já už tam bývat nechcu jít. Ne, že nechcu, možu tam jít, ale nechcu dělat scény.“

Já: „Zbytečně sa nějak..., že?“

Respondent B: „S matků to uderý a oni mě nadajů, že já jsem to jako... Ale už od matky bratr, furt mě... To... nadávajů, že su hlupý, že proč tam nechcu jít, že .. On mňa aj zatajil u toho, jak sa temu... u notáři.“

Já: „Jo o dědictví.“

Respondent B: „Dědictví, že neví, kde su no. Tak to vzniklo, tak su tady. Já nemám taků povahu tam jít s ním zatřepat, rozumíte.“

Já: „Uhm, uhm.“

Respondent B: „Tak sa túlám po svete. Pretože čakám na ten azylový dóm. Byl jsem v azylovém domě a teď čekám zase na ten „azyllák“, esi mňa tam vezmú.“

Já: „A jak dlúho už to trvá, že jste takto?“

Respondent B: „Já jsem žil aj tady, tady sem žil s přítelkyňú v Hodoníně na Pravače.“

Já: „Uhm.“

Respondent B: „Já sem byl, já su kolik 2,5 – 3 roky na úradě.“

Já: „Uhm.“

Respondent B: „No já jsem měl zaměstnání samozřejmě, já jsem si vydělával veliké peníze, potom jsem zjistil, že ona hraje automaty, tak jsem odešel.“

Já: „Jo, to je riziko no...“

Respondent B: „To mě lidi sami říkali, že su hlúpý, ´ty chodíš do práce a ona tam brnká...´ Ale já se setkávám, s jejíma sestrama sa zdravíme, rozumíte.“

Já: „Jo se dozvíte barco, že?“

Respondent B: „Oni mě řekly, proč k nám nedojdeš, ale já nejsu takové povahy, jako ´daj mě chleba´.“

Já: „No vyptávat si to, nebo..., že?“

Respondent B: „Já radši idu někam na fušku, zeženu bargde, železo...“

Já: „Noo, tak jak můžete, že? Kde můžete, jak můžete...“

Respondent B: „Že si pomozu sám, zatím su, dokud možu, tak su soběstačný.“

Já: „Tady právě mám další otázku, jakože jestli jste všechno udělal pro to, abyste se mohl vrátit na takový ten svůj standard, takže to v podstatě děláte, že?“

Respondent B: „Já to dělám, rozumíte.“

Já: „Jak to jde.“

Respondent B: „Mám slíbený ten byt, no ale tady v Hodoníně těžko, rozumíte,. Oni první upřednostnijú tady ty svobodné matky, a v dnešní době je to těžko. Já mám 3.600 sociálky...“

Já: „Uhm.“

Respondent B: „Z čeho budete platit ten byt, když to bude stát 3.000?“

Já: „3.000 stojí, no.“

Respondent B: „No tož co.“

Já: „Ale ono se to... Tak, jak tady, že Vám sociálka pomůže.“

Respondent B: „No tak eště čekám. No právěže, oni něco naznačili... Mě už naznačil loni jako. pan doktor Králík...“

Já: „Uhm.“

Respondent B: „...že s tím možu...“

Já: „...že se trošku přimluví...“

Respondent B: „No tak uvidíme, že s tím možu počítat, ale nemusím.“

Já : „*No, nikdy to není jisté, nikdy nemožete vědět, kdo je tam v těch pořadnících, že? Je tam takový..., no to je takové... A ještě tady mám otázku, vlastně, jak jste se cítil, ne?, když se Vám to všechno stalo, vlastně, když jste se vrátil a všechno bylo jiné.*“

Respondent B: „To víte, že člověk je z toho na nervy, negdy mám aj blbé myšlenky, já sa přiznám.“

Já: „*To je lidské, že?*“

Respondent B: „Ten život nebaví, že? A zase sa dám... Dycky sa dám trošku do té kopy. Já, když jsem byl na té ubytovně, třeba já jsem bydlel jestli víte, tady za Krystalem, tam mě to kamoš sehnal, já jsem chodil..., to možu říct, že jsem dělal na černo, ne? normálně jsem chodil po stavbách. Já jsem si vydělal slušné peníze, já su jako zedník, aj teď poslední dva roky, teď, já mám tu artrozu kostí...“

Já: „*Tak už to jde pomalejší.*“

Respondent B: „Už když si kleknu, já sa nepostavím.“

Já: „*Hm.*“

Respondent B: „Ne, že bych byl starý, 55 není starý ale...“

Já: „*Ono to zdraví...*“

Respondent B: „Už to zdraví není už to, co bývalo.“

Já: „*Už je to omezení.*“

Respondent B: „Už ani na tem lešení nemáte ten pohyb, tak jak dřív jsme skákali. No, kdybych měl tuto místnost zaomítat... Dřív jsem to dělal za den, co to bylo? Bůůch néé. Prostě, já nevím. Dneska už je aj jinší doba, moderní.“

Já: „*Nejhorší je, že sa to dělá všechno jinačí.*“

Respondent B: „Ta perlinka, to je maličkost, to ano. No ale říkám, zdraví, už to tak nejde. Dneska, kdybych chtěl k temu doktorovi, prášky... Šak ani na ty tabletky nemáte. Přemýšlíte, 40 nebo 50 korun stojí brufen, rozumíte? A furt tj., jak hašlerky, to taky není zdravé.“

Já: „*Takže máte spíš takové..., pociťujete finanční omezení.*“

Respondent B: „No toto je, toto je. A už, dojdete do závodu, vás už nevezme, pětapadesát, co s vama bude dělat?“

Já: „*To říká hodně lidí, no. jakože v tom věku takovém tem...*“

Respondent B: „To už je takový ten krizový věk.“

Já: „*Přesně, předdůchodový a ještě daleko do důchodu, a přitom už vysoko, hmm...*“

Respondent B: „No ano, oni chců... Oni vás někdy vezmů, někdy ne, na ty podřadné práce, rozumíte. Ale o to nejde, já se zas nestydím, ale není jistota, že on vás vyplatí.“

Já: „*No, je to pravda.*“

Respondent B: „No on vám dá... Ráno vám dá stovku na svačinu a řekne potom potom, a...“

Já: „*...,...A potom už není.*“

Respondent B: „Konec. a co já jsem dělal tady u jednoho z Mutěnic, já ho nebudu jmenovat, ten mi dluží ještě čtyři tisícce, rozumíte. To z něho nedostanu. Já jsem byl minule s jeho sestrou a že toto... A já ne, mám ho tam bit nebo vyhrožovat? To je zbytečné! To nemá člověk...“

Já: „*Oni totiž většinou sami ti podnikatelé nemají, oni to vždycky někde za něco, někdo jim nesplatí něco a pak to tak...*“

Respondent B: „Já jsem si říkal, já už si temu aj věřím. Já vždycky, tak ty dva-tři měsíce taký utlum, že su jakkdyž na dně, a potom zase sa na to zvyhnu .. Aj loni, já jsem toto, a potom já jsem sa zvihl... Já jsem si vydělal veliké.. Já jsem měl 8.000,- odložených než jsem šel sem. Já su blbý no. Ten toto, tá toto. Já to rozdám, já su toto... Mě už aj řekl minule, Jožko, proč rozdáváš? Já su takový, co já vím, já su asi blbec, no.“

Já: „*Takový ten dobrák, takový ten „blbec“ jakože...*“

Respondent B: „Ano já dám, a myslíte, že vám tady někdo něco dá?“

Já: „*Hmm, tady nikdo.*“

Respondent B: „Ale už jsem řekl, chlapi konec.“

Já: „*To oni vždycky vycítijú, kdo je takový ten...*“

Respondent B: „Měkký.“

Já: „*Měkký, hodný, kdo může.. ano.*“

Respondent B: „Já jsem potom, jak jsem tady byl před tema svátkama, jsem byl úplně s nervama... Já jsem sa... Kamoš říká, pojd' k nám chvílu, toto...“

Já: „*Se dát trošku dohromady.*“

Respondent B: „...zas tam nemožete byt furt, rozumíte.“

Já: „*Takže vy byste jakoby možnost měl jít jakože zpátky k rodině, ale prostě z tych určitých důvodů nechcete.*“

Respondent B: „Nechcu tam jít, rozumíte. Co já, nemám povahu, šak jsem vám to říkal, že bysem tam šel huknúť na bráču vyplat' toto, dědictví. Dubňáci, co mě tu potkajú, 'ty si hlúpý, proč tam...’ Já nevím, no, nemám na to povahu. Jsem byl aj rozhodlý, že zavolám toho advokáta, on chodí aj na azylový dům, o nmě vybavuje ten rozvod, že sa do toho opřu. On mě to našel aj na počítači, že normálně je majetek, já vím, že jsem nebyl vyděděný. Říkám 'víte co, nebudeme zatím...“

Já: „*To je jenom prostě zamlčené, tím pádem, kdybyste do toho třeba šel, tak by se to asi rozjelo.*“

Respondent B: „No, a zas on říkal, že to může byt aj na dlúhe lokty, súdy...“

Já: „*Přesně tak, a ještě není jistota, jestli by Vás vyplatil nebo ne.*“

Respondent B: „Z čeho já to zaplatím, ty súdy?“

Já: „*Vy to nemáte z čeho, že? A jestli by Vás vyplatil...*“

Respondent B: „Mu dám stravenky do kapsy?“

Já: „*Hmm, vlastně vy jste říkal, že máte ještě sestru, to je zase na tři díle.*“

Respondent B: „No já su nejstarší, potom je sestra a brácha...“

Já: „*Hm, na tři díle, no a to abyste se hlásil...*“

Respondent B: „...Tu jsem neviděl.. tu nechcu otravovat, jí sa oběsil, sú to 4 roky syn. Začal fetovat a ona take trošku byla s tema nervama taky..., která mama?“

Já: „*No tak určitě.*“

Respondent B: „Já ji s tím nechcu zabývat.“

Já: „*To je jakýsi zásah, že takový?*“

Respondent B: „Noo, on byl taký..., nevím co sa... Já jsem po tem ani nepátral. Chlapi říkali... Říkám, on byl slušný a tak, a naráz ho našli oběšeného. Esi začal fetovat a ruplo mu to v hlavě jako. Já nechcu do toho..., já Dubňany... Jeďte tam otravovat nekeho. Já mám 55, matka 75 a otravovat jich. Víte, jak je to, bratraci .. já se s nima pozdravím, povykládám...“

Já: „*No ono, jak už člověk má ty svoje rodiny, svoje zázemí, tak tam... Zase ta třetí osoba, když tam zasahuje... Oni řeknú, ano dobré, všechno, ale není to na dlouho. Jak to říkáte.*“

Respondent B: „Já mám takú povahu, já už jsem aj, tady s tímto Lad'ů. Já su taký vlk samotář, já radší aj na azyláku sám, ven... Něco dělat a toto.“

Já: „*Ono je to kolikrát lepší byt sám, protože...*“

Respondent B: „Ano.“

Já: „*Na to člověk dojde, že když sa partí, že většinu to není...*“

Respondent B: „Víte jak jsme byli, ted spolu chodíme s tím Lad'ů, když idem nakupovat, říkám nakupuj si svoje, já sám, já nepotřebuju rady.“

Já: „*Uhm.*“

Respondent B: „Mňa život naučil vařit nebo co.“

Já: „*Tak ano, ano je to tak, noo.*“

Respondent B: „Ted mám jako, ten rozvod mě vybavuje ten advokát. Já jsem ju neviděl, já nevím..., 13-14 roků, co já vím, kde je. Já jsem ji viděl na nádraží, když jsme sa brali... Rozumíte, v R..... to už sú skoro Maďaři. Mně už to nezajímá, to už bych možná ani kluků nepoznal, děcka.“

Já: „*Jaa, no, tož když jste jich dlouho neviděl, tak kdoví...*“

Respondent B: „Ten má 31, mě už je to jedno. Já už o tom ani nepřemýšlám.“

Já: „*To radši ne, to se pak člověk jenom trápí.*“

Respondent B: „Určitě, potom nespím a honijů se mě myšlenky a já říkám, ted' bylo, co bylo ten prosinec a ten půl listopadu, to jsem byl hodně na dně s nervama, já sa přiznám. Já už jsem aj..., potom jsem z toho vybruslil, jsem sa dal s něma do party. Já jich nebudu jmenovat. Partie to bývá... Já říkám, s tím nevyřešíš, kamaráde, nic, s vínem. Potom je vám špatně, vůbec mě to nemyslí...“

Já: „*No a hlavně sa vyvád'ajů blbosti zbytečné.*“

Respondent B: „...Ještě s vama vletím do průseru...“

Já: „*...Kotulajů sa peníze na všechny strany.*“

Respondent B: „Ani nemluví, a věříte, že vám ani na rohlík...., já su...“

Já: „Šak proč by dávali, šak oni si užili.“

Respondent B: „Kde jste viděla takého vola?“

Já: (smích) „To se stane. No tak jednu člověk ujede, no a co jako?“

Respondent B: „Já nevím, proč mám taků povahu, že já nastřádám a rup ho!, šak když jsem Býval za tým Krystalem na tej nařácké ubytovně, nechcu sa chlubit, já jsem měl v sešitě furt desítku, furt a pojďte! Vždycky, tak za půl roku, 'máš? No mám pojď' ideme.“

Já: „Ale zas na druhú stranu, jo, si řeknite, peníze budú, my nebudem, že? Člověk si to musí užít.“

Respondent B: „Že sa dám nějak do kopy, uvidíme.“

Já: „Ale tak jo, čeká Vás cosi, ted'ka by sa to už mělo nějak zlomit a uvidíte no, nějak to dopadne.“

Respondent B: „Musí to nějak dopadnut.“

Já: „Důležité je, že máte cosi před sebou.“

Respondent B: „No, ten azylák mna čeká. Já to řeknu, tam už je aj lepší, víte.“

Já: „Já vím, že to tam... Tam je to úplně o něčem jiném. Tam je byvání větší, lepší to soukromí je tam určitě.“

Respondent B: „Ano, dojdú navařím si, idu zas ven.“

Já: „Ano.“

Respondent B: „Nikdo mě do toho nezasahuje.“

Já: „Ano přesně tak, žádné furt o půl osmé vstávat, a jestli vstanete v 10 nebo o 4...“

Respondent B: „Jéé, to už dávno jsem byl venku!“

Já: „No šak jo, ale jakože tak. Tady to máte furt nějaké budíčky, nastavené, všecko.“

Respondent B: „Já jsem byl u tych, včera jsem byl s tů psycholožků, cigáním předevcírem, s tů Blechovů Naděžďů, a cosi nařukla na to chráněné bydlení, ale rozumíte to jste sledovaný. Tak já tam nemám čas chodit, já ráno vstanu, vypiju kávu, vykúřím dvě cigarety, idu důle do sklepa dělat.“

Já: „No zase to chráněné bydlení má svoje výhody ono je... Ono se otád' nemusí odcházet po tem roku, jak normálně z tych pokojů.“

Respondent B: „Já jsem byl na pokoji rok a mě to doktor dal na rok a půl.“

Já: „No.“

Respondent B: „Ale oni to chců asi, ted' nevím, tak jsem to pochopil, zaplnit, protože oni sů tam po jednom, oni z toho nic nemajů.“

Já: „No.“

Respondent B: Ale ještě sa to musí rozhodnut. Nedělám... Ale já si myslím, že je to rozumné, esi nám to sociálka bude doplácet.“

Já: „Bude.“

Respondent B: „To bydlení stojí 3.300,- Kč.“

Já: „ Bude Vám to doplácet, oni jinak mají nastavené, buď do 2.000 – 2.500,- nebo do 3.000,- Kč to doplácení, když je ta... Když byste... Že tam to, co je nad 3.000,- už byste si doplatil, třeba 200,-.“

Respondent B: „No šak jo.“

Já: „To chráněné bydlení, to vím, úplně na 100% , že to je právě na to delší období jo, že to je někdy aj na doživotí, záleží...“

Respondent B: „Šak tam sů chlapi co mají důchody no tento, už je tam před 10 roků Jara ..., ale nemožu pochopit tady v tomto našem Hodoníně, že jsme na azylovém domě a já to musím... je to tam tak na rok a opustit na 6 měsíců.

Já: „Nó to je podle zákona, právě.“

Respondent B: „No a když já půjdu na ubytovnu, mě neplatijů.“

Já: „Nee.“

Respondent B: „Ale z Kyjova, co sů tady chlapi, tým to platijů no a tam není ten zákon?“

Já: „Nevím teda, jak to je. Pane B, já vám musím moc poděkovat.“

PŘÍLOHA P IV: ROZHOVOR C

Já: „Tak nahráváme, já bych Vám první řekla, jestli souhlasíte, že jste nahrávány?“

Respondent C: „Ano souhlasím.“

Já: „Tak to jsem potřebovala. Tak, a teď Vám dám tu první otázku. Povídejte mi prosím o Vašem životě a o tom, jak jste se ocitl bez domova.“

Respondent C: „Loňského roku, to bylo říjen loňského roku, jsem měl na návštěvě slečnu VH a pátrali po ní jak státní policie tak aj městská policie, potažmo strážníci. No, a slečna si vymejšlela, že je v Brně na čerpací stanici, ale ejhle, ona byla v Hodoníně a během půl hodiny si ji našli v Hodoníně u pana H. na Brněnské ulici. Jelikož jsem nebyl doma, tak si ji vytáhli skrz okno ven, do týdne, to bylo znovu a tentokrát ju vyťahovala městská policie. Tím pádem se sestra na mě naštvála a vyhodila mě z Brněnské, protože jsme vlastně dědili byt po tátovi. Takže mě vlastně vyhodila a tím jsem přišel o střechu nad hlavou.“

Já: „Uhm.“

Respondent C: „Skrz slečnu VH, protože nechtěla být doma s jejíma rodičema, mezi čtyřma holýma stěnama.“

Já: „Jasně no ano, slečnu VH známe. Ano no dobře, to. Když se to třeba, tak nějak, když jste byl vyhozený to jste se nepokůšal nějak jako dát do pořádku, abyste se mohl vrátit zpátky?“ Pan C: „Snažil jsem se, ať žiju jako člověk na úrovni, a nejsem na ulici, snažil jsem se, ale bohužel nešlo to, protože jsem předal Janě, potažmo mojí sestře, všechna dědická práva i můj podpisový vzor. Jsem všechno podepsal, takže to nešlo.“

Já: „Jste se všeho vzdal?“

Respondent C: „No všeho ne, dostal jsem nějaké peníze, ale ne to, co mě bylo urgováno ještě když žil táta, byl v nemocnici v Brně ve špitále.“

Já: „Uhm.“

Respondent C: „Takže čekám a čekám.“

Já: „ Takže jste byl lehce ošizen?“

Respondent C: „No lehce víc, no.. dokonce když mě jeden nejmenovaný potkal co dělá v pohostinecké činnosti...“

Já: „Aj, uhm, tak to je pěkné no, hmm, no a teď v současné době jste teda tady jako, tak se snažíte dělat všechno pro to... nebo v rámci takových těch svých možností, abyste prostě.. dejme tomu abyste měl práci stálou, abyste si mohl zajistit bydlení, jakoby soustavné, svoje, soukromé.“

Respondent C: „Ano, snažím se, protože teď mám v současné době přítelkyni z Kyjova a ta by se měla během příštího měsíce, dvou měsíců stěhovat se svou sestrou a s jejím synem do Vracova...“

Já: „Hmm.“

Respondent C: „Tak se snažím a věřím tomu, že to vše dobře dopadne.“

Já: „Jo, tak že byste šel s nima.“

Respondent C: „Ano, v každém případě, určitě jo.“

Já: „Jo tak jo, to by bylo fajn.“

Respondent C: „A práce, o práci a zaměstnání bych teda nouzi neměl. Bych měl aspoň větší motivaci. Ta rodina je spokojená...“

Já: „*Tak to je jasné...*“

Respondent C: „Nebyla ztrápená.“

Já: „*Hmm, to je fajn. No, a když se Vás ještě zeptám tu poslední tady, že jak se to, když se to stalo to s tů sestřů, byl vyhozený, tak jak jste se cítil? V tu chvíli prostě, když Vám řekla dejme tomu jako „zbal se“.*“

Respondent C: „To jsem byl, to bylo v říjnu, to jsem byl s kámoškou v N... autem v Miloticích v rozmezí 16.30 až 18.30 a kolem těch 18.30 hodině mi volala sestra, že ju vytahují, slečnu VH městská policie skrz okno. Tak mě řekla, ať vypadnu, že mě vyplatí moje sestra. A jak mě bylo? Šíleně, příšerně, katastrofálně, nepopsatelně, hrozně na umřítí... Pocit bezmoci nebo mám pocit zmaru a bezmoci.“

Já: „*Hmm.*“

Respondent C: „Šílený pocit.“

Já: „*A potom jste dělal co, když Vám to řekla? To jste si šel potom pro věci? Potom co? Co jsem potom dělal?*“

Respondent C: „Šel jsem za jednou známou, co dělá na nonstopce, na herně do zaměstnání, no a skončila ráno, a tak jsem spal u tý známý na „jižňáku“. Pak jsem vlastně došel k vám na charitu a na azylák, zeptat se informativně. A následující den jsem byl vyhozen. Šílené.“

Já: „*Jste byl vyhozen, jo?*“

Respondent C: „Tím pádem mě zavolala švica na mobil ‘vypadneš a hotovo’. Hrozné. To se mě ještě zastávala holka, co se mnou jela do Milotic, aby jako že, sestra nebláznila. Bylo to stejně marný.“

Já: „*A tu V. jste tam měl, že jste o ní věděl?*“

Respondent C: „Jo, jenže já jsem jí říkal, zůstaneš tady a ona že tam zůstane, tak jsem ji zavřel, protože zvenku jsme neměli kliku a kdyby utekla, tak se mohlo cokoliv ztratit a nebo něco. Že otevřu dveře a bylo všechno špatně a nedej bože, aby někdo došel a byly vybílený stěny? A všechno bylo vybílený? Tam bylo ještě kus zlata po tátovi a po druhý manželce a elektronika, takže jsem ju zamknul doma, a přitom jsem ju mohl vzít do Milotic. A nebo ju vyhodit. To byly tři možnosti.“

Já: „*Bych volila asi tu třetí, v případě jí.*“

Respondent C: „Noo.“

Já: „*No, já s ní nemám dobré zkušenosti ani trochu jako.*“

Respondent C: „S ní nemá nikdo dobrý zkušenosti. Přitem, já jsem si ní na rovinu vám řeknu, že jsem s ní viděl ... ona je ochotná, jak se říká, za naturálie, za cigarety, za já nevím, dvě tři piva, za nějaký chlast roztahnut nohy venku...“

Ukončeno, dále se netýkalo tématu.

PŘÍLOHA P V: ROZHOVOR D

Já: „Takže, první se Vás zeptám, určitě víte o tom, že jste nahrávaná, že?“

Respondentka D: „Ano.“

Já: „Tak a teď můžeme začat.“

Respondentka D: „Ano.“

Já: „Takže, první otázka je povídejte mi o tom, proč jste se ocitla bez domova.“

Respondentka D: „Bývali jsme v Rybářech, tam jsem to měla na neurčito a potom si to koupili, milionově čtvrt z toho udělali, dostali jsme na Janáčkovů.“

Já: „Ano.“

Respondentka D: „Jenomže, tam jsem měla furt návštěvy, chlupci si nosili..., vodili si tam tych kamarádů, feťáků, takže za rok jsme vyletěli. A byla jsem z toho úplně hotová a od tej doby po ubytovnách, veliké tisíce... Naposledy ve Znojmě, to byly nehorázné peníze, 13. tisíc, 17 tisíc... Tam aj za elektriku chcel.“

Já: „Ano.“

Respondentka D: „ Tak jsem otáď musela odejít.“

Já: „Jo.“

Respondentka D: „No a mám syna, o kterého se starám. On je bez práva, tak včil jsem ho mosela dat do Kroměříža.“

Já: „Uhm, než si něco najdete.“

Respondentka D: „Než si něco najdu. No a když..., pan Procházka mi slíbil, že něco do stanu s tím Markem, tak bych si ho vzala z toho Kroměříža.“

Já: „Tak byste mohli dostat ten sociální byt.“

Respondentka D: „Ano.“

Já: „Jo.“

Respondentka D: „Ale dělám pro to všechno možné, ale na ubytovny už bych nešla, protože to pro Marka není.“

Já: „Pro Marka to není vhodné, protože on potřebuje víc péče, víc soukromí.“

Respondentka D: „Ano.“

Já: „Ne, aby furt někde pendloval.“

Respondentka D: „ Přesně tak.“

Já: „Jo.“

Respondentka D: „Jemu to nerobí dobře.“

Já: „No a ještě bych se vrátila... Všechny otázky jste mi odpověděla, všechny tři, a teďka tady je jen ta poslední, která je: jak jste se cítila, když jste o ten byt došla na té Janáčkové?“

Respondentka D: „No špatně.“

Já: „Bylo to hrozné?“

Respondentka D: „Ano, bylo to hrozné.“

Já: „Nevěděla jste co a jak, že? No a vidíte tak jsme to zvládly rychleji než na poprví, už jsme to měly nacvičené. Takže jo, tentokrát to...“

PŘÍLOHA P VI: ROZHOVOR E

Já: „Takže spouštím... Takže první bych Vám řekla, že jste nahrávaný, tak jestli s tím souhlasíte.“

Respondent E: „Ano souhlasím.“

Já: „Takže se můžeme pustit do první otázky, která je povídejte mi prosím o vašem životě a o tom, proč jste se, nebo jakým způsobem a proč jste se ocitl bez domova.“

Pan E. „To je na dlouhé vyprávění...(smích). Nikdy jsem nebyl ženatý, no a já nevím... No a stalo se to, že jsem dělal v 'masošu', pak pod 'krůtů', pak jsem přešel do cihelny a tam jsem skončil, protože to zavřel.“

Já: „Uhm.“

Pan E: „No ale X.. Kluk jako téj moje družky, tak ten chtěl, aby ten byt byl na nich, protože oni se tam nastěhovali...“

Já: „Uhm.“

Pan E: „No stejně na to zaplacení neměli, tak já jsem se ocitl na 'azyláku'.“

Já: „Aha aha.“

Pan E: „No tenkrát ani vlastní matka nechtěla mě vzít k sobě na třípokojový byt. Říkala, že ho prodá. Koupí dva jednopokojové. Pokud vím, tak dovčilkaj ten třípokojový byt má.“

Pan E: „Aha, pěkně no.“

Pan E: „A tak jsem se...“

Já: „...Ocitl...“

Pan E: „...mosel odstěhovat z 'azyláku', z toho důvodu, že tam se to vlastně tak, jak to bylo dřív, to se rušilo.“

Já: „Uhm.“

Pan E: „Teď už je to enom na ten rok.“

Já: „Jojo.“

Pan E: „Ale já jsem dostal na Janáčkové byt, jenomže stal se ten průšvih, že já jsem zapomněl, že mám jít na úřad práce. Když jsem si na to vzpomněl...“

Já: „...Bylo už pozdě.“

Pan E: „Už bylo pozdě, protože já jsem znal... až jsem dostal tu obsílku, že mě vyškrtli, tak jsem říkal, 'ježišmarja' já jsem nebyl na úřadě. No a už bylo pozdě.“

Já: „Takže jste byl sankčně vyřazený.“

Pan E: „Tím pádem jsem nedostával sociálku...“

Já: „...Sociálku...“

Pan E: „Nemohl jsem nic platit.“

Já: „A neměl jste na nájem, uhm. Takže to je teda průser.“

Pan E: „Aj tá moja blbost, že jsem zapomněl.“

Já: „Jojo, to byla taká ta nepozornost.“

Pan E: „No, akorát že teď vím, že mám jít v sobotu 12.3. V sobotu. Takže To už záleží na mě, jestli půjdu ve čtvrtek nebo v pondělí.“

Já: *(smích)* „*Tak to je dobré datum teda. To sa sakra někdo pěkně upsal.*“

Pan E: „Já jsem to nevěděl, až někdo říkal... Kuš, to máš ale v sobotu.“

Já: „*Hmmm.*“

Pan E: „Tak jsem se podíval do kalendáře a richtig, v sobotu.“

Já: „*Tak půjdete ve čtvrtek, no radši dřív než později, že jo.*“

Pan E: „Za to už mě nic nemože udělat, když bych došel aj v pondělí protože...“

Já: „*No to né, to je jasné. Jako ale. Šak znáte tono. Jo, takže vlastně vy jste byl kvůli tomu, že vlastně od vaší družky děti, tak ony se tam jako nastěhovali a chtěly to na sebe ten byt. Tak proto jste zůstal na azyláku. Uhmuhm.*“

Pan E: „Spíš ten její brácha...“

Já: „*Noo, uhm. Takže by jste se jakoby rozešli jo, a potom jste skončil tam.*“

Pan E: „Ano tak nejak.“

Já: „*Uhm. Jo. No a teď, teďka je tady druhá otázka jestli si myslíte, že jste udělal všechno pro to, abyste prstě neskončil jako na ulici, abyste se mohl vrátit zpátky do takového toho svého...*“

Pan E: „Neudělal, protože za první ten..., ta práce a za druhé, já mám zdravotní omezení. Nesmím dělat s mašinami...“

Já: „*Aha.*“

Pan E: „...neměl bych dělat ani noční...“

Já: „*Jo, uhm. Takže vy jste už teďka ... když si budete hledat práci, tak už prostě můžete vždycky ... Už nějaké, něco jinčího, než jste byl zvyklý...*“

Pan E: „Ano. Právě co bych chtěl dělat, tak nemožu dělat, jo? To znamená jeřábníka.“

Já: „*Jo, takže vy jste vyučený jeřábníkem?*“

Pan E: „*Nee...*“

Já: „*Nene?*“

Pan E: „Já jsem dělal průmyslovku.“

Já: „*Aha.*“

Pan E: „Sice jsem ju dodělal na podzim, tak mě bylo řečené, že si mosím najít práci. Tak jsem si našel práci v masokombinátě. Tam jsem dělal údržbáři. Ale už do cihelny jsem nešel.“

Já: „*Ano. Jo taak. Takže jste odmaturoval potom už... nebo už jste neodmaturoval?*“

Pan E: „*Odmaturoval. Šak já říkám, pozdějš jako.*“

Já: „*Pozdějš, aha to je jedno no, ono... Já totiž nevím, jak to bylo dřív, jo, já totiž jakože co jsem měla spolužáků a dělali maturitu na podzim, tak byli furt jakoby studenti. Že si nemuseli jako hledat práci.*“

Pan E: „*Nee, to mě řekli rodiče, takhle nevlastní matka. Tak já jsem si tu práci našel.*“

Já: „Uhm Uhm no a teďka děláte...teďka děláte.. si myslíte, že děláte všechno, abyste prostě.. Abyste se, jo, vrátil...“

Pan E: „Ne.“

Já: „Neděláte. Teďka jste v... takové te stagnaci, kdy už se vám do ničeho nechce. Je tak?“

Pan E: „Přesně tak.“

Já: „Hmm, ono to tak je. To nevádí. Zas příjdu třeba lepší dny. No člověk musí doufat.“

Pan E: „No já nevím...“

Já: „Ne tak, to člověk nesmí tak brát. Protože ono...“

Pan E: „Právě ten Hodonín tady, když to tak zeberete, to je tady...“

Já: „Zabitě.“

Pan E: „Zabitě z toho důvodu, že to všechno, co tady fungovalo, tak vlastně bylo, já si myslím, uměle položené.“

Já: „Hmm. A ono hlavně, co fungovalo, tak fungovalo. Jenomže ... Jenomže když došli... Prostě když se to všechno pozavíralo, tak kde ti lidi mají jít dělat jako? Když nemože najít člověk, ja nevím, s normálním... nebo nebudu říkat s normálním...prostě který má maturu, který má praxi a všechno a nemože najít práci, tak jak si to najde takový, který ju třeba nemá, že?“

Pan E: „Ani nemožu najít zase...“

Já: „Absolventi...“

Pan E: „...Já už su starý...“

Já: „No.“

Pan E: „A za chvílku budu marodit a todle to. Tak jak to bylo řečené kamošovi...“

Já: „Ano.“

Pan E: „No a mladí nemožů najít práci zase z toho důvodu, že nemají praxi.“

Já: „No a starších taky nevemů, protože jelikož nemají tu pracovní výkonnost.“

Pan E: „Ano.“

Já: „Nejlepší je od pětadvaceti do čtyřiceti, výš už potom neberů.“

Pan E: „Samozřejmě, ještě cihelny fungovaly, tak jemu to řekli právě, měl kolik 49?“

Já: „Hmm.“

Pan E: „Tak jemu řekli, že už je na to starý. Že za chvílku bude marodit, že se...“

Já: „No...“

Pan E: „...jim to nevyplatí.“

Já: „Je to tak. Je to tak... No a ještě tady mám, to už jsme si jako tak jakoby řekli všechno, a teďka tak tady úplně tu poslední otázku, to je vlastně, jak jste se cítil, když jste došel vlastně o to bydlení. Dejme tomu, že jo? Třeba jak jste došel na ten azylák, potom jste dostal ten byt a teďka Vám řekli, že jo, po tem pracáku, že už holt na něho nemáte nárok. Dejme tomu. Že jste se vlastně ocitl na ulici, tak...“

Pan E: „No dost blbě jsem sa cítil. To je fakt. Aj jsem uvažoval nad tím nejhorším. Naštěstí na to nemám jaksi odvalu.“

Já: „A potom jste dělal co, když, když... To jste došel sem potom z té 'Pravoslavky'?“

Pan E: „Z Janáčkové jsem byl.“

Já: „Z Janáčkové! Pardon.“

Pan E: „To je jedno, to sů stejné baráky.“

Já: „Já jsem to ted'... já si to pletu hrozně. Já vím, že je to tak na jedné straně to už ptom je zle.“

Pan E: „Novinový stánek, co tam je, to je 'Pravoslavka'. Ten druhý barák vlastně, to je ten dvůr, tak to je ta Janáčková.“

Já: „No říkám, já si to pletu. Odjakživa. Já vím, ve kterých místech to je přesně. Procházím tama každů chvílku, ale která je která... A stejně, aj když mě to ted'ka řeknete, tak to stejně nevím už.(smích). No tak jo, já myslím, že to bude všechno. Teda, že jste mě řekl, co jsem potřebovala. Tak Vám musím akorát poděkovat a v klidu si vypijte kafčo.“

Pan E: „Jestli Vám to pomože, byl bych rád.“